

ΤΑ ΝΙΑΤΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΤΟ ΒΓΑΖΕΙ ΚΑΘΕ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΜΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΙΑ ΠΑΡΕΑ

Χρονιά Α΄.

Μυτιλήνη, 15 τοῦ Ὀκτώβρη 1919

Ἀριθμὸς 12—15

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Edgar Poe: Ὁ κόκκινος θάνατος; ὅταν ἔγινε μάσκα. Μετ. Σ. Γ. Π.

Μελικέρτη: Δόξα.

Κώστα Κόντου: Πολεμικό.

Στρατῆ Μυριβήλη: Τὸ κρυφόν.

Μαρίας Κλωνάρη: Φιλί.

Ch. Baudelaire: Οἱ πειρασμοὶ κλπ. Μετ. Ἄντ. Πρωτοπάτισης.

Μίλτου Κουντουρά: Πλωμερίτισα. Ἐλιῶνας.

Π. Ψάλτη: Ἡ Βυζαντινὴ μας μουσική. (Τέλος.)

Τάκη Κόντου: Ἀδραμυτιανή.

Ἰβυκου: Ἐρωτικό. Μετ. Π. Ψάλτης.

Κώστα Μάκιστου: Ἐσθητικὸς.

J. M. de Heredia: Τρόπια. Ἰτίσων καὶ Μήδεια. Μετ. Τάκης Κόντος.

Γ. Καλοσγούρου: Διονύσιος Σολωμός. (Τέλος)

Διον. Σολωμοῦ: Τὸ Ἑλληνικὸ κοράβι κλπ. Μετ. Γ. Καλοσγούρου.

Θελέπη Δεφκία: Ἀνοιχτὸ γράμμα.

Ἐπιθεώρηση.

EDGAR POE

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΟΤΑΝ ΕΓΙΝΕ ΜΑΣΚΑ

Ὁ Κόκκινος Θάνατος ἐρήμωνε πολὺν καιρὸ τῆ χώρα. Ποτὲς πανοῦκλα δὲ στάθηκε τόσο ὀλέθρια, τόσο φοβερή. Τὸ φανέρωμά της ἦταν τὸ αἷμα, — τὸ αἷμα τὸ κόκκινο καὶ τὸ ἀποτρόπαιο. Ἐρχόνταν πόνοι δυνατοί, μὴ ξαφνικὴ ζάλη, καὶ ὕστερα ἴδρωμα ἄφθονο ἀπὸ τοὺς πόρους, καὶ ἡ ἀποσύνθεση τοῦ ἀνθρώπου. Κάτι μελανοκόκκινα σημάδια πάνω στὸ κορμὶ καὶ ἰδίως πάνω στὸ πρόσωπο τοῦ παθημένου, τὸν ἐξορίζανε ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ τοῦ κλείνανε κάθε βοήθεια καὶ κάθε συμπόνηση. Ἡ προσβολή, τὸ προχώρημα καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀρρώστιας, ὅλα αὐτὰ ἦταν ζήτημα μισῆς ὥρας.

Μὰ ὁ πρίγκηπας Πρόσπερος ἦταν καλότυχος καὶ ἀφοβός καὶ ξυπνός. Ὅταν ἡ χώρα του ξεκληρίστηκε ἢ μισή, ἐκάλεσε μιὰ χιλιάδα φίλους του γερούς καὶ ἀνιχνόκαρδους, πού τοὺς διάλεξε μέσ' ἀπ' τοὺς ἱππότες καὶ τὶς κυρίες τῆς αὐλῆς του καὶ ἀποτραβήχτηκε μαζί μ' αὐτοὺς βαθυὰ μέσ' σ' ἓνα ὠχυρωμένο μοναστήρι του. Ἦταν ἓνο μεγάλο καὶ περιλάμπρο χτήριο, ἓνα δημιούργημα τοῦ πρίγκηπα, μ' ἓνα γοῦστο ἐκκεντρικὸ καὶ ὡς τόσο μεγαλόπρεπο. Ἐνας τοῖχος παχὺς καὶ ἀψηλός τὸ ἔζωνε γύρω-γύρω. Ὁ

τοῖχος αὐτὸς εἶχε πόρτες σιδερένιες. Οἱ αὐλικοὶ, σὰν μπήκανε μιὰ μέσα, ἐπῆραν μαγκάλια καὶ γερὰ σφυριά γιὰ νὰ κολλήσουνε τοὺς σύρτες. Ἀποφασίσανε ν' ἀσφαλιστοῦνε ἀπὸ τὰ ξαφνικὰ σκουντήματα τῆς ἀπελπισιᾶς ποῦταν ἀπ' ἔξω καὶ νὰ κλείσουνε κάθε ἔξοδο στὶς παλαβάδες πού γίνονταν μέσα. Τὸ μοναστήρι ἦταν καλὰ ἐφοδιασμένο. Μ' αὐτὲς τὶς προφυλάξεις οἱ αὐλικοὶ μποροῦσαν ν' ἀψηφήσουνε τὸ μίασμα. Ὁ ἔξω κόσμος θὰ τὰ βόλευε ὅπως μποροῦσε. Ὡς τόσο θάταν τρελλοὶ νὰ σκοτιζοῦνται καὶ νὰ διαλογοῦνται. Ὁ πρίγκηπας ἐφρόντισε νάχη ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ γλεντίζουν. Ὑπῆρχαν γελοιοποιοί, ὑπῆρχαν μῖμοι, χορευτάδες, μουσικοὶ, ὑπῆρχε κάθε τι ὁμορφο, ὑπῆρχε τὸ κρασί. Μέσα ἦταν ὅλα αὐτὰ τὰ ὁμορφα πράγματα καὶ ἡ ἀσφάλεια. Ἐξω, ὁ Κόκκινος Θάνατος.

Πρὸς τὸ τέλος τοῦ πέμπτου ἢ ἕχτου μηνῆ τοῦ ἀποτραβηγμοῦ του, καὶ τὸν καιρὸ πού τὸ μαράζι ἐθέριζε ὅξω μὲ τὴν πειρὸ μεγάλη λύσσα, ὁ πρίγκηπας Πρόσπερος ἐφίλεψε τοὺς χίλιους του φίλους χορὸ μὲ μάσκες, πού ἡ λαμπρότητά του ἦταν ἀπ' τὶς πειρὸ σπάνιες.

Τὶ ἀπολαυστικὴ εἰκόνα πού ἦταν αὐτὴ ἡ μα-

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

— «Τὸ νὰ σκέπτεται κανεὶς ἐλευθέρως εἶνε ὦραιον.

— Τὸ νὰ σκέπτεται ὀρθῶ· εἶνε ὦραιότερον».

**Ἀγαπητά μου «ΝΙΑΤΑ»*

Ἄπ' τὴν ἀρχὴ παρακολούθησα μὲ ἐνδιαφέρον τὴ πρόοδο τοῦ περιοδικοῦ σας καὶ προσπάθησα καὶ γὼ νὰ σᾶς βοηθήσω κατὰ τὰς δυνάμεις μου.

Πιστεύω πὼς θὰ μοῦ χαρίσετε μιὰ γωνιά του γιὰ λίγα λόγια, ὄχι ἀπολογίας — δὲν τὸ καταδέχομε κἂν καὶ νὰ τὸ σκεφθῆ κανεὶς ἀκόμα — μὰ ἐπιβαλλομένης διαφώτισης.

Στὸ τελευταῖο σας φύλλο «Ὁ Ἀντώνης ὁ Πρωτοπάτης», (κατὰ τὸ ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος! λείπει ὁ σταυρὸς μονάχα!) ἐκλεχτός σας συνεργάτης, ἔγραψεν ἓνα λιβέλλο, πολὺ χονδρὸ.

Στὴν ἀρχὴ εἶπα νὰ μὴν ἀπαντήσω καθόλου καὶ νὰ μὴν καταδεχθῶ κἂν νὰ λάβω ὑπ' ὄψιν πᾶν ὅ,τι γράφτηκε σὲ στιγμὲς ἴσως ἐξαιρετικοῦ ἐρεθισμοῦ. Μὰ ἦταν τόσο πολὺ χονδρὰ, ὅσα γράφτηκαν, τόσο ἄδικα, πού μὲ ἀνάγκασε νὰ μὴν πάγω καὶ γὼ κατὰ Χριστὸν ὅπως δὲν πῆγε κι' ὁ φίλος ὁ Πρωτοπάτης.

Καὶ τώρα στὴν ὑπόθεσιν.

Ἔστειλα ἔπειτα ἀπὸ μιὰ παράστασιν τοῦ Ἑρασιτεχνικοῦ δυὸ λόγια στὴ «Σάλπιγγα» τῆς 22ας τοῦ Γενάρου πού εἶν' ἀλήθεια πὼς τάραξαν μερικοὺς, μερικοὺς.

Ἔτσι συμβαίνει δυστυχῶς γιὰ τὴν ἀλήθεια . . . Τὴ φοβοῦνται γιὰτι μαζὺ μὲ τὸ κεραυνό, ἔχει καὶ ἀστραπὲς πού τυφλώνουν!

Λύσσαξαν λοιπὸν — καὶ εἶνε εὐχύχημα πού ἦσαν μετρητοί, δυὸ, τρεῖς — κι' ὁ πειὸ θαρραλὸς, ἔγραψε κάτι γιὰ ν' ἀπαντήσῃ.

Φαίνεται πὼς ὅ,τι ἔγραψε τὸ ἔγραψε σὲ στιγμὲς πού τὸ μυαλό του ἀδρανοῦσε. Γιατὶ δὲν μπορῶ ποτὲ νὰ παραδεχθῶ πὼς ὁ Πρωτοπάτης ἀνήκει στὴ τάξιν ἐκείνων, πού, κατὰ τὸν Schopenhauer, γράφουν χωρὶς νὰ σκέπτονται. Κάτι ἄλλο θὰ εἶχε, τὲς στιγμὲς πού βαστοῦσε τὴ πέννα στὰ χέρια του. Ἴσως . . . ὁ κεραυνὸς νὰ τὸν τράνταξε λίγο. Ἴσως . . .

Πρῶτα πρῶτα δηλώνω στὸν εὐγενικό (!) λιβέλλο γράφο πὼς δὲν ἀνήκω στὴ τάξιν τῶν μαλακίων, πού φραίνονται στὰ κύματα τῶν ποδογύρων.

Πολὺ ἀπατήθηκε.

Τὶ λοιπὸν ἔγραψεν ὁ κακόμοιρος ὁ Τριάστερος; Τὴν ἀλήθεια καὶ ὅλη τὴν ἀλήθεια. Μήπως δὲν ἐγελοιοποίησαν τὸ γαλλικὸ δραματάκι, ἢ μήπως δὲν ἐφεραν στὴ couleur locale τὴν κωμωδίαν τοῦ Μολιέρου; Μήπως στοὺς «Καλογογιάννηδες» τοῦ Πορτοῦ δὲν βρεθῆκαν διασακτοῦδες;

Εἶνε αὐτὸ πολιτισμὸς, πρόοδος, μᾶς λέτε σεις. Κ' ὅσοι σκέπτονται διαφοροτικῶς εἶνε κομπογιαννῆτες, δρᾶκοι, εἶνε ἀπαρνητὲς τοῦ «τοῦ δικοῦ μας», «τὸ θεωροῦν πρόστυχο», «γιὰ πέταμα». Πόσο ἀπατημένοι βρίσκονται, δυστυχῶς! Καὶ πόσο διαστρέφουν τὴν ἀλήθειαν!

Τὶ θέλαμε νὰ ποῦμε;

Πὼς δὲν ἔπρεπε κωμωδία τοῦ Μολιέρου καὶ δράμα τοῦ Πορτοῦ «νὰ φερθοῦν στὴ γλῶσσα μας» μὲ ῥόδες «χοντράδες» καὶ νὰ μποῦνε στὴ σκιηνὴ διασα-

ΑΜΜΙΑ *

*Διάβηκε γκρεμιστὴς καὶ καταλύτης
Καιρὸς πᾶς τὴ μεγάλη σου πατρίδα
καὶ στὰ λευκά συντρίμματα ἄλλη ἀκριδα
περνᾶει, ὁ ἀρχαιολόγος, ὁ ἀγιογδύτης .*

*Ἀρχαία παρθένα, τῆς πικρῆς μου νιότης
τὴ βάρκα γέρονω σήμερα ἀραγμένη
πᾶς τὴν ταφόπειρά σου τὴ γραμμένη,
τραγουδιστῆς σου Ἑλληνας στρατιώτης.*

*Ρημάδι τὸ σεμνὸ σου μνήμα. Μία
μόνο πλάκα τῆς Μνήμης μετερίζι,
τῶ θλιμμένω γονιῶ σου μοῦ ἱστορίζει*

*τὴν ἀγάπη, πού μόνο αὐτὴ γνωρίζει
στὴ Δήθη ἐναντιὰ νάκουμπάει μνημεῖα:
«Γεῦκρος καὶ Ἡρώ, τῆ θυγατρὶ Ἀμμία.»*

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

* Τὸ σονέττο γράφτηκε μέσα στὸν Κεραμεικὸ τῆς ἀρχαίας Ἀμφίπολης πᾶνου στὸ ρημαγμένον μνημόρι μιᾶς Ἀμφιπολίτισσας παρθένου. Ἐκεῖ μέσα στὸ ῥέμα τοῦ Στρυμῶνα χαμένη μέσα σ' ἓνα λαὸ ἀπὸ ἀνεμῶνες βροχὰ τὴ λαξεμένη μαρμαρένια τῆς ταφόπετρα μὲ τὴ λιτὴ ἀφιέρωσιν: «Γεῦκρος καὶ Ἡρώ τῆ θυγατρὶ Ἀμμία, μνήμης χάριν.»

κτοῦδες καὶ παραμάνες μὲ βρακιά Ἀγιασώτικα! Ἄν ξυπνοῦσαν ὁ Μολιέρου κι' ὁ Πορτοῦ καὶ ἔβλεπαν πὼς οἱ προοδευτικοὶ νέοι τοὺς κατάντησαν, ὠρισμένως θὰ τοὺς ἔσπαζαν στὸ ξύλο!

Γιατὶ σὰν ἤθελαν νὰ παρουσιάσουν τὸ couleur locale δὲν κάνανε οἱ ἴδιοι ἓνα ἔργο ντόπιο Μυτιληνιό; Ὅσα κι' ἂν ἔβαζαν μέσα ρωμέικα, Μυτιληνιά, κι' ὅσο patois κι' ἂν μιλοῦσαν, πειὸς θὰ τοὺς κατηγοροῦσε ποτέ; Θὰ τοὺς παινοῦσε μάλιστα. Γιατὶ θὰ μᾶς ἔδιναν ὠρισμένως κάτι καλὸ, κάτι ἀληθινὰ ντόπια. Κι' ὄχι ξένο, μπαλωμένον καὶ πασαλειμένον ἀγαρμπα μὲ τὴ ρωμέικη ἢ μυτιληνιά μορφὴ του.

Ἔγραφα ὅ,τι ἔγραφα τότες, χωρὶς νὰ ἔχω κανένα πάθος ἐναντίον κανενὸς ναὶ χωρὶς νὰ ἀνήκω σὲ καμμιά παρέα, «πού νὰ ἔχη τοὺς λόγους τῆς νὰ μὴ θέλῃ νὰ πάῃ μπρὸς ὁ θίασὸς τοὺς». Ὅλους τοὺς ἐχτιμῶ γιὰ προοδευτικοὺς ἀνθρώπους καὶ μὲ τὴ καρδιά μου προσπαθῶ νὰ τοὺς βοηθῶ ὅσο καὶ γὼ μπορῶ.

Οὔτε πάλι νὰ νομίση κανένας πὼς πάγω κόντρα στὸν εὐγενικό σκοπὸ τοὺς καὶ πὼς θέλησα νὰ τοὺς κάνω κακὸ! Τέτοιος εὐτυχῶς δὲν εἶμαι.

Αὐτὰ θέλησα νὰ πῶ, γιὰ νὰ μὴν νομίσουν μερικοὶ πὼς φοβοῦμαι νὰ πῶ τὴν ἀλήθειαν. Ἄν δὲν ἀπαντοῦσα, θ' ἄπερναν θάρρος. Γιὰ δὲς, θ' ἄλεγον, ἴφθαγε κι' ἔκατσε κάτω . . .

Δηλώνω ὅμως πὼς δὲν θὰ καταδεχθῶ πειὰ νὰ ξαναπαντήσω, σ' ὅτι κι' ἂν θελήσουν νὰ γράφουν. Γιατὶ ἂν γράφουν . . . τότε θὰ ἀποδειχθῆ πειὰ ὀλοφάνερα «πὼς οἱ κομπογιαννῆτες μετανάστευσαν στὰ χρόνια μας», ὄχι . . . στὴ κριτικὴ, μὰ . . . στὴ κριτικὴ τῆς κριτικῆς.

Γ. Γ. Φωτίου

ΜΑΡΙΑ

Κάποιους ἢ καρδοῦλα μου
σὰν παληοὺς σκοποὺς ἀρχίζει,
κι' ἕναν πόθο με θυμίζει
Μάρω μου, Μαροῦλα μου.

Ἄς τὸν κόσμο, μὴ σὲ μέλει!
Μὲς τὴν ἀγκαλίτσα μου
Μάρω μου, Μαρτίτσα μου,
θὰ περνοῦμε γάλα μέλι.

Κι' ἔλα, ἀγάπη, Μάρω μου
μὲς τ' ἀφτάκι σου νὰ εἰπῶ σου,
κι' ἀπ' τὴ σπίθα τῶ ματιῶ σου
νὰ ψῶ τὸ τσιγάρο μου.

Καλλονή, τελειώματα Τριγυθῆ 1918

ΑΝΑΜΝΗΣΕΣ

— Ἀλάνη, ποὺ δὲ φτάνει σε ἡ Σαχάρα
νὰ σεργιανίζεις σου τὴ γύμνια,
μὲς τοῦ χωριοῦ τὰ στενοθύμια
τὶ νὰ γυρνᾷς; Ἡ λωλαμάρι

θὰ σὲ πῆε, τείπες κι' ξανᾶπες
πὼς δὲ σ' ἀρέσει ἡ φυλακὴ
μὰ τὶ νὰ θῆς ἀπόψε ἐκεῖ;
— Μὴν τὰ ρωτᾷς πικρὴς ἀγάπες.

Κι' ἦρθα γιὰ δυὸ ματάκια γαλανὰ
πειὸ κι' ἀπὸ τὸ ρηχὸ γιολό,
ποὺ, πειὸ εἶναι τὸ κακὸ ἢ καλὸ,
δὲν ξέρουν, μὰ τὸ Σατανᾶ!

Κι' ἦρθα γιὰ ἕνα χερᾶκι παχουλό,
ποὺ ἕνα Ἀβγουσιιάτικο βραδάκι,
πίσω ἀπ' τῆς μάντρας τὸ πορτάκι
τὸ λίγνεψα νὰν τὸ φιλῶ, νὰν τὸ φιλῶ.

Κι' ἦρθα γιὰ δυὸ πειὸ κόκκινα χειλάκια
κι' ἀπ' τῆς κοκότας τὸ κραγιόνι
καὶ μιὰ λαχτάρα μὲ λιγῶνει
γιὰ δυὸ ταμένα μου φιλάκια.

Ἀθήνα, μέσες Μάη 1919.

ΤΑΚΗΣ ΚΟΝΤΟΣ

OSSIAN

(Ἀπόσπασμα)

— Ἀστέρι τῆς νύχτας, κόρη τῶν οὐρανίων,
πόσο ἀγαπῶ, ὦ ἄσπρο φεγγάρι, τὴ γλυκειὰ λάμ-
ψη τοῦ λυχναριοῦ σου! Γιομάτη ἀπὸ κάλλη
προβαίνεις, τᾶστέρια ἀκλόυθᾶν πρὸς τὴν Ἀνα-
τολὴ τὰ γαλάζια σου βήματα. Στὸ τήραγμα σου,
φωτολούζονται τὰ σύννεφα κι' οἱ ἀχτίδες σου

τὶς σκοτεινὲς τοὺς πλεῦρες ἀργυρώνουν.

— Ποιὸς νὰ περπατᾷ μπορεῖ ὅμοια σου
στοὺς οὐρανοὺς αὐτοὺς, εἰρηνικὰ κόρη τῆς νύ-
χτας; Στὸ τήραγμά σου τὶς τρεμουλιαστὲς μα-
τιές τους τὰ φτονερὰ ἀστέρια γυρνᾶνε. Ποῦ ξε-
κουράζεσαι στὸ τέλος τῆς στραίας σου, ὄντας
πυχτώνει ὁ ἥσκιος καὶ τὴ σφαῖρα σου σκεπά-
ζει; Σκοτεινὴ εἶναι ἡ κατοικία σου ὅπως τοῦ
γέρο — Ὀσσιανοῦ τὴν καλύβα; Κι' ἐσὺ ὅπως
κι' ἐκεῖνος μὲς τὴ νυχτιὰ κατοικᾷς καὶ τὴ θλί-
ψη; Πέσαν ἀπ' τὰ οὐράνια οἱ ἀδερφές σου;
Δὲν ὑπάρχουνε πιά κείνες ποὺ γλεντοῦσαν μα-
ζί σου τὴ νύχτα; Ἄ! βέβαια, θὰ γκρεμίστη-
καν, ὦ φῶς χαριτωμένο, καὶ συχνὰ ἀποτρα-
βιέσαι γιὰ νὰ κλάψεις. Μὰ θὰν ἔρτει μιὰ νύ-
χτα ὅπου κι' ἐσὺ ἢ ἴδια θὰ πέσεις, ὅπου τοὺς
γαλάζιους δρόμους τοῦ ἀπείρου θ' ἀφίσεις.
Καὶ τότε τᾶστέρια ποὺ ταπεινῶνε ἡ γαλήνια
σου λάμψη, τὰ λαμπερὰ τους κεφάλια θὰ σή-
κώσουν καὶ θὰ φραθοῦν γιὰ τὸ δικό σου πέ-
σιμο.

— Νάτην ἡ ὥρα ποὺ ἀσημοβολῶντας μ'
ὄλες τὶς λάμπες σου, ἀπ' τὸ παλάτι σου βγαί-
νεις ἀνεβαίνοντας μὲς τὰ οὐράνια. Ὡ ἀνέμοι!
Σχορπίστε τὰ σύννεφα ποὺ γρύφτουν ἀπ' τὰ
μάτια μ'εῖς τὴ βασίλισσα τῶν οὐρανίων. Ἄς
ἔρτει, τὴν πρασινάδα τῶν βουνῶν νὰ φωτίσει
κι' ἄς ξετυλίγει ὁ Ὀκεανὸς τὸ γαλανό του κύ-
μα στῶν ἀχτίδων τῆς τῆς λάμψης.

Μεταφραστὴς Γ. ΝΙΟΒΗΣ

ΟΙ ΚΙΤΡΙΝΕΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΕΣ

Μαργαρίτες λαμπερὲς καὶ χρυσόθωρες
στ' ὀλοπράσινο πάνω χωράφι
σὰν ἀχτινὲς τὰ κίτρινα πέταλα
λαμπυρίζουν—σπαρμένο χρυσάφι—!

Μαργαρίτες μ'ἄχτινες χρυσόθωρες.
Ποῦ ἀλαφρὰ σὰς χαϊδεύουν τᾶγέρια,
Μαργαρίτες χρυσὲς μοῦ φαντάζεστε
σὰν τοῦ ἐπίγειου οὐρανοῦ μου τ' ἀστέρια!

Θαλῆς Χρυσάνθης

Ὁ κ. ΜΑΔΡΑ

Ἐσχάτως ἀφίχθη εἰς τὴν πόλιν μας ὁ
καλλιτέχνης κ. Μαδρᾶ μετὰ τῆς κ. Φροννέ
ὅστις τῇ συμπράξει τοῦ Φιλ. Ὀμίλου πρό-
κειται νὰ δώσῃ ὠρισμένον ἀριθμὸν παρα-
στάσεων.

ΑΠ' ΤΑ ΝΟΣΤΑΛΓΙΚΑ

I

Ἐνα Πουλάκιν ἄπλερο σιῆς ξενητιᾶς τὰ μέρη
 βαριοστενάζει τις Αὐγὲς , κλαίει τὸ μεσημέρι :
 — Ἄχου καρδιά μου θλιβερή , βάχου κορμί μου μαῦρο
 σις πίκρες σας πιὸ γιατρικὸ καὶ τὶ βοτάνι ναῦρω ,
 ποῦνε τ' ἀγέρι ἐδῶ φονιάς καὶ τὸ ψωμί πεκορίζει
 καὶ τὸ νεράκι ἀντὶς δροσιὰ μὲ φαρμακοποιίζει ;
 Θὰ πάρω δίπλα τις στερηές, θάλασσα ν' ἀντικρύσω
 νὰ τῆς εἰπῶ τὸ πόνο μου νὰ τῆ δακρυοποιίσω :
 «Θάλασσα δός μου γι' ἄλογον, ἐν' ἀπ' τὰ κύματά σου
 νὰ καβαλέψω, νὰ διαβῶ τὰ τρίσβαθα νερά σου,
 νὰ δῶ νησάκι ὀλόχαρο, σὰ νύφη στολισμένο,
 μὲ λιῶνες ἀσημόφυλλες σις εὐωδιὲς πνιγμένο
 νὰ δῶ καὶ τὴν ἀγάπη μου ποῦν' ὁμορφη σὰν κρῖνος
 νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ στεναγμοὶ καὶ τῆς καρδιᾶς μου ὁ θρήνος.»

II

Κι' ὡς σ' εἶδα, ὦ ροδοδάφνη μου, ἀνθισμένη
 μ' αἱμάτινη πορφύρα σιολισμένη
 σιῆς ρεματιᾶς τὸ στεῖρεμένο αὐλάκι,
 τ' ἀσώπασιο νοσταλγικὸ πουλάκι,
 ἀσώπαστο σιὰ στήθη μου ἀπομένει.

Καὶ τραγουδᾷ καὶ κλαίγει καὶ σιενάζει
 — Ὅ, τι λαχταρᾷ ὡς ἐσένα μοιάζει.
 Μὰ μοῦγινεν ὁ πόθος μου μαράζει
 νὰ τὸ προσμένω τ' ὄνειρο νὰ φτάσει
 γιὰ νὰ τὸ πιῶ μὲς τ' ἀσημένιο τάσι.

Καὶ θάμπωσαν τὰ πλᾶνά μου τὰ μάτια
 ὀρθάνοιχτα νὰ καρτερᾷ τὴν ὥρα
 πὺν θὰ μοῦ φέρει τ' ἀνυπόμονα ἄτια
 καὶ θὰ μοῦ πεῖ: — Πέρ' ἀπ' τὴ μαύρη μπόρα
 σὲ καρτερᾷ πανώρηα ἢ Λευκοφόρα!

Ζαγός — Ἀλωνάρης 1919

Κώστας Μάκιστος

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗ*

Ι Ι

Είπαμε στο πρώτο άρθρο πώς έχουμε κ' ἐδῶ Σακελλαρίδικες μουσικὲς κι' ἀκόμα πιὸ χειρότερες* ἀρποῦνε δύο φωνές κάτω ἀπὸ μιὰ μουσικὴ γραμμὴ καὶ γένηκε γιαμιᾶς ἢ διφωνία. Κῦστερα σοῦ λένε : νάτηνα κῆ ἀρμονία πού τόσο δύσκολη μᾶς τὴ λένε οἱ Ἑβρωπαῖοι. Δὲ ντρέπονται. Νομίζουν πὼς τέτοια εἶναι ἡ ἀρμονία, τόσο ἐφκολη εἶναι καὶ πὼς ἀπαράλλαχτη ἀρμονία ἔχουνε κοὶ Ἑβρωπαῖοι στὶς Ἐκκλησίες τους. Ἀλλοίμονο. Ἡ λέξη ἀρμονία, στὴν πρώτη της τὴν ἔννοια, σήμαινε στὴ μουσικὴ δυὸ φωνές μαζί, σὲ μιὰ συνηχητικὴ γραμμὴ ἀπὸ δυὸ ὀχτάβες, τὴν ἀπάνου καὶ τὴν κάτω ὀχτάβα. Τὴν ἀπάνου πέρνανε οἱ ψηλόφωνοι καὶ τὴν κάτω οἱ βαθύφωνοι. Ἔτσι τὴν καταλαβαίνουν οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἀρμονία, κ' ἔτσι τὴ θέλει κῆ Βυζ. μουσικὴ. Τούτη, ὅμως τὴ σημερινή, μποροῦμε νὰ τὴν ποῦμε ἑτεροφωνία, πολυφωνία ἢ συμφωνία, ποτὲς ὅμως ἀρμονία.

Ἡ ἀρμονία ἢ σημερινή, εἶναι ὀλάκαιρη ἐπιστήμη, πού λίγοι μὲς στὸ νησί μας — νὰ ποῦμε καὶ στὴν Ἑλλάδα; — τὴν κατέχουνε. Καὶ δὲ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰρνήσει πὼς εἶναι ὄμορφη καὶ χρειαζούμενη. Εἶναι καὶ παραεῖναι, μὰ ἔχει ἄλλοῦ τὸν τόπο της, ὄχι στὶς Ἐκκλησίες μας. Τὸ γιατί, θὰ τὸ ποῦμε παρακάτου καὶ θὰ τὸ ἀποδείξουμε πὼς ἡ ἀρμονία τῆς Ἑβρωπ. μουσικῆς δὲ χωρᾶ στὴ Βυζαντινὴ.

Μὰ ἂν πάει καὶ κανεὶς Ἑβρωπαῖος κι' ἀκούσει τίς ἀρμονίες στὶς Ἐκκλησίες μας; Δὲ θὰ ξέρει ἀπὸ πιά πόρτα νὰ φύγει. Ἴσως καὶ νὰ μᾶς βροῖσει. Δὲ θ' ἄχει ἄδικο. Ποῦ νὰ ξέρει, ὁ φουκαρᾶς, πὼς καὶ μεῖς ἐδῶ θέλουμε νὰ τοὺς μοιάσουμε. Ἐκανε, δηλαδή, ὁ Μπετόβεν, κάναμε καὶ μεῖς. «Κουλιὸς τοῖ κουλιὸς τὸ' ἀπ' ἓνα βαρέλ'» λέγει μιὰ σοφὴ Μυτιληνιά παροιμία. Δὲν πέρνουν χαμπάρι, οἱ μουσικολογιώτατοι ψαλτάδες μας, πὼς καμμιά σκέση δὲν ἔχουν οἱ καντάδες τους μὲ τὴ ξένη τὴν ἀρμονία. Κι' ὡς τόσο δὲν τοὺς φτάνει. Τὴ μεγάλη τὴ βδομάδα νὰ πᾶτε καὶ νὰ δῆτε ρεζινλ-ίκια. Τροπάρια, θεϊκὰ ἀπὸ ποίηση καὶ μουσικὴ, γλεβάζονται μὲ σοκακιῶ καντάδες. Φέβγει ὁ μουσικὸς τόνος ἀμ' τὸ λογικὸ, χάνεται τὸ μέτρο καὶ ἡ ἔννοια κι' ἀκούγονται διάφορα καλούπια μουσικῆς τοῦ δρόμου καὶ τοῦ Καφὲ — σαντιάν. Τὸ ξέρουμε πὼς εἶναι μόδα καὶ τὸ περιμέναμε

ἀμ' τοὺς λιγόμεναλους κι' ἀπὸ τὴν ποδογύρα. Δὲ φταίει ἡ Ἐκκλησία, γιατί τῆς λείπει ἡ ἐξουσία. Φταῖνε τὸ πιὸ πολὺ, οἱ Ἅγιοι Ἐπίτροποι, κῦστερα οἱ μουσικολογιώτατοι τῆς ἐποχῆς μας, ποῦναι νοῦλες ἀπὸ μουσικὴ Βυζαντινὴ. Γιατὶ ἂν τὸ καλοξετάσουμε, θὰ δοῦμε πὼς τὸν κατήφορο ἀφτό, τὸν πέρνουνε κείνοι, πού δὲν ἔχουνε ἰδέα ἀπὸ Βυζ. μουσικὴ καὶ πού ὁ λάρυγκας τους ὁ ξυλέμιος δὲν ἔχει τὴ δύναμη καὶ τὴ λιγεράδα νὰ τραγουδήσει τὴν πλούσια, τὴ θεόσταλη, τὴ μουσικὴ μας. Γιατὶ μόνη ἀφτὴ μπορεῖ καὶ ξέρει νὰ τραγουδᾷ κάθε ρωμέικο αἴστημα καὶ γι' αὐτὸ ἀπὸ τώρα κι' ὀμπρός, Μουσικὴ τῆς Ρωμιουσύνης θὰ τὴ λέμε.

Γιὰ τὴ μουσικὴ τῆς Ρωμιουσύνης, ἀκούστε τί λέγει, ὁ μεγάλος μουσικὸς Ducoudray «*Τὴ γλυκόφθογγη καὶ ἰδιότροπη Ἑλλην. μουσικῆ, μὲ τοὺς πολυπρόικιλους ἤχους της, δὲ μπορεῖ νὰ αντικαταστήσει ἡ Ἑβρωπαϊκὴ μὲ τοὺς δυὸ της ὄννε ἤχους.*» Ἑλληνικὴ μουσικὴ, τὴ νομιτίζει ὁ ξένος μουσουργός. Δὲ ντρέπεται, γιατί λέγει τὴν ἀλήθεια. Ἐμεῖς ντρέπομαστε νὰ τὴν ποῦμε δική μας. Δικὴ μας, λέμε κείνηνα πού σκαρώνουν οἱ μουσουργοὶ τῆς Ἀθήνας μὲ νότες τῆς Ἑβρωπ. μουσικῆς, κι' Ἀνατολίτισσα, Τούρκισσα, λέμε τὴ μουσικὴ τῆς Ρωμιουσύνης. Μὰ ὅτι κι' ἂν τὴν ποῦμε, ὅσα κι' ἂν τὴν κάνουμε, δὲ χάνει τίποτα. Εἶναι σὰν ἓνα διαμάντι, πού ὅσο κι' ἂν τὸ λασπώσεις, διαμάντι θ' ἀναι πάντα.

Ἀκούστε καὶ τοῦ Βερναρδάκη μας τὰ χρυσὰ τὰ λόγια.

«*Χάσμα μέγα χωρίζει τὰς δύο μουσικὰς, ὧν ἡ μὲν Ἐκκλησιαστικὴ τυγχάνει εἰς ἀκρον πλουσία καὶ ποικίλη, ἡ δὲ Ἑβρωπαϊκὴ πενιχρὰ καὶ μονοειδὴς.*» Ἀφτὰ τὰ σοφὰ λένε οἱ μεγάλοι, δικοὶ μας καὶ ξένοι.

Ἔσεῖς τί λέτε Μουσικολογιώτατοι Σακελλαρίδηδες;

Π. Ψάλτης

* Ἡ ἀρχὴ στὸ 80 φυλλάδιο.

J. RICHERPIN (Chanson des Gueux)

Ο ΑΦΟΡΙΣΜΕΝΟΣ ΝΕΚΡΟΣ

Σαπρακιασμένη ή φτωχοκαλυβοῦλα
 ποῦναι χτισμένη πάνω στην πλαγιά,
 τρίζει στοῦ κάθε μπάτη τὴν προοῦλα,
 στοῦ κάθε φιλοβρόχι πλυμαρῶ.

Δίχως ρεζέ πειὰ ή πόρια, σὸν ἀέρα,
 —σὰ μάβρος νυχτοκόρακας—σιενάζει.
 Νὰ, τὸ τροχόσπιτο, ἐκεῖ πέρα
 μέσα ὁ σουρτουόκης γέρος πὸν πλαγιάζει.

Ὁ γέρος ὁ σουρτουόκης, τὰ χαρτιά
 πῶριγνε στοὺς χαζοὺς κατὰ τὸ δεῖλι,
 κι ἔκανε μὲς τὴ γλαροφεγγαριά
 νὰ τραγουδᾶν οἱ βαθρακοὶ κι οἱ γροῦλλοι.

Μιά μάβρη νύχτα μ' ἄγριες βροντιές,
 γεμάτος μὲ μυστήριον μοναχός,
 χωρὶς κᾶν σάβανο, χωρὶς ἐφκὲς,
 κατοχρονίτης πέθανε ὁ φτωχός.

Μὴ βλέποντάς τον πειὰ μὲς τὸ χωριὸ
 στὴ χαμοκέλα του ἤριανε μὲ μιᾶς.
 Εἶδαν πὸς πέθανε, καὶ πὶὸ καλὸ
 ἀφτὸ πὸς ἦταν, εἶπε, κι ὁ παπᾶς.

Κανένας δὲν κοιτᾶ νὰ μπεῖ στοῦ σπῆτι
 γιὰ νὰ τὸ θάψει ἀφτὸ τὸ κελεποῦρι.
 Καὶ τὸ κουφάρι τοῦ ἐρημίτη
 τὴ χαμοκέλα του ἔχει γιὰ μνημοῦρι.

Κι ὅταν, τὴ μενεξιά τὴ γῆς σκεπάσει
 ἡ νύχτα, καὶ τὸν πειὸ παλληκαρῶ,
 τρόμος βαστᾶ, κι ἀλλάζει δρόμο μὴν περάσει
 ἔπ' τὴ βρουκολακιασμένη τὴν πλαγιά.

Γιατὶ ὁ βρουκόλακας θαρεῖ, πὸν εἶν' πεθαμένος
 χωρὶς κᾶν ἓνα «Κύριε ἐλέησον» τοῦ ζητᾶ
 γιὰ ν' ἀμπεὶ σὸν Παράδεισο ὁ καῦμένος
 λιγάκι νεκροφαλμουδιά.

καὶ μ' ἄχι νὰ τοῦ ἀφίσουν θὲν περισσίο,
 γι' ἀνάπαψη στοὺς τόπους τοὺς στερνοὺς
 τὸ τραγοῦδι τὸ γλαροφεγγαρίσιο
 πὸν μάθαινε στοὺς βαθρακοὺς.

Μυτιλήνη, Δεκέβρης 1916

μεταφραστὴς ΤΑΚΗΣ ΚΟΝΤΟΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

«Συνέχεια ἀπ' τό περασμένο»

Μοῦ φαίνεται νὰ βλέπω σ' ἄννειρο κόσμου ἰδανικοῦ ἀντὶ τῆς σύγχυσης, τῆς τύφλας, τοῦ χωρισμοῦ σὲ χίλια κομμάτια ποῦ χαρακτηρίζει σήμερα αὐτὸ τὸ δυστυχισμένο ἔθνος σ' ὅλα τὰ οὐσιαστικώτερα του ζητήματα, νὰ βασιλεύῃ ἡ Τάξις καὶ στοὺς στοχασμοὺς καὶ τὲς πράξεις. Μοῦ φαίνεται νὰ βλέπω πῶς φωτισμένοι ἀπὸ λάμψη καθαρῶτατος ἡλίου, ὠδηγημένοι ἀπὸ φῶς ἀληθινῆς ἐμπνευσης καὶ σοφίας ἀληθινῆς, θὰ ἐρρίχναμε κ' ἂν τώρα ἢ θ' ἀρχίζαμε νὰ ρίχνουμε στερεὰ τὰ θεμέλια τῆς ἐθνικῆς ἀγωγῆς, ποῦ μόνη μπορεῖ νὰ μᾶς φέρῃ στὸ πλήρωμα τοῦ προορισμοῦ μας. Ἡ δυστυχία τοῦ μικροῦ καὶ ὁμῶς πάντα μεγάλου αὐτοῦ ἔθνους δὲν περιγράφεται. Θὰ ἔλεγες βλασφημῶντας πῶς μιὰ ἄσπληχνη μοῖρα δὲν ἐκουράσθηκε ἀκόμη νὰ τοῦ ρίχνη ἐμπρός του τὰ φοβερότερα ἐμπόδια, μὲ τὸ σατανικώτερο γέλιο. Αὐτὴ ποῦ ἐγέννησε στὴν κρισιμώτερη στιγμή τῆς σπαραγμένης ζωῆς του ἕναν Καποδίστρια κ' ἕνα Σολωμὸ, αὐτὴ ἡ ἴδια κόβει ἀνελεήμονα καὶ τῶν δύο τὸ ἔργο πρὶν προφθάσουν νὰ τὸ στήσουν ἀκλόνητο, πρὶν προφθάσουν νὰ θεμελιώσουν τὸ μέλλον μας, καὶ δὲν ἀφίνει παρὰ λίγα θλιβερά του συντρίμματα.

Γιὰ τὸν πρῶτο δὲν εὐρέθηκε ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος νὰ δείξῃ στὸ ἔθνος μὲ δύναμη τοὺς μεγάλους σκοποὺς ποῦ ἐμελετοῦσε τὸ φωτισμένο πνεῦμα μέσα στὸ πυκνὸ σκοτάδι ποῦ ἀπὸ παντοῦ τὸν τριγύριζε. Ἀλλὰ τυχερώτερος σ' αὐτὸ ἐστάθη ὁ δεύτερος καὶ μαζύ του τὸ ἔθνος. Μὲ τὸ μέγα ὄνομά του θὰ συμβαδίσῃ ἀχώριστα πάντα στὴν ἀθανασία τῶν αἰώνων καὶ τ' ὄνομα τοῦ ἐξόχου Κερκυραίου ποῦ μὲ λίγα κ' αὐτὸς, ἀλλ' ἀρκετὰ καὶ σημαντικὰ ἐξηγήματα, ὅλος γεμάτος ἀπὸ τὸ πνεῦμα του, καὶ ἀπὸ τὲς ιδέες καὶ ἀπὸ τὰ αἰσθήματα ποῦ ἐμψύχωσαν τὴν πνευματικὴν του ζωὴν, μᾶς ἄφησε ὅσα κ' ἄρκοῦσαν γιὰ νὰ μὴ μένῃ στὸ σκότος γιὰ πάντα ἐκεῖνο τὸ ἔργο. Ἐπαρατήρησε κάποιος, εἶναι ὀλίγος καιρὸς, ὅτι ἀπὸ εἴκοσι χρόνια κ' ἐδῶ ἐξαφάνηκε μιὰ κάποια ζωιστὴν ἑλληνικὴ τέχνη καὶ στὸν ἑλληνικὸ στοχασμὸ, καὶ αὐτὴ τὴ ζωὴ τὴν ἐγέννησε ἢ προσοχή, πρώτη φορὰ γυρομένη στὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ. Ἐπαρατήρησε ἀκόμη πῶς οἱ παραστάτες αὐτῆς τῆς ζωῆς ἔπεσαν κατὰ τὸ πατροπαράδοτο σύστημα σὲ μιαν ἄκρα διχόνοια. Ἐπιάστηκαν ὅλοι σὲ πόλεμο· ἕνα μονάχο ὄνομα ἔμεινε σεβαστὸ σταθερὰ ὦ; τὸ τέλος μ'

ὅλα τὰ ἀνομοιότατα στοιχεῖα ποῦ ἐπάλευαν, τὸ ὄνομα τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ. Ἡ παρατήρησις μοῦ ἐφάνη ἀληθινὴ καὶ πλὴν σημαντικὴ καὶ γιὰ τοῦτο τὸ σημειῶνω. Προβάλλει κατόπι τῆς εὐθὺς τὸ ἐρώτημα πῶς ἐξηγεῖται τοῦτο τὸ σέβας. Ἐνοήσαμε τάχα καὶ εἶδαμε σ' ὅλο τὸ φῶς τῆς τῆν ἰδέα ποῦ παρασταίνει ὁ Σολωμὸς; Δὲν τὸ πιστεύω. Θαυποβλέπουμε ὅλοι, καὶ ἂν δὲν ἐθαμποβλέπαμε, δὲ θὰ εἶχαμε μεταξύ μας διχόνοια, δὲ θὰ ἦταν οἱ χωρισμοὶ μας οὐσιαστικοί, θὰ εἶχαμε κατορθώση σὲ τόσα χρόνια νὰ ἔχουμε μεταξύ μας κάποια ἐνότητα καὶ σὲ μικρὰ καὶ σὲ μεγάλας ιδέες, καὶ δὲ θ' ἀκολουθοῦσε ἡ σύγχυσις καὶ ἡ ἀταξία ποῦ βασιλεύει δὲ θὰ ἐχύνονταν ἴσως καὶ τὸ αἷμα ποῦ τώρα ὑστερὰ τόσο ἀδικὰ ἐχύθηκε μέσα στὸ ἐλεύθερο κέντρο τοῦ ἐλευθέρου κράτους μας.

Θὰ ἐπιθυμοῦσα ἐγὼ καὶ γιὰ τοὺς δύο μεγάλους φωστῆρες ποῦ ἐμελέτησα νὰ βρεθοῦν ἄνθρωποι νὰ τοὺς στήσουν ὄχι πέτρινους ἀνδριάντας, ἀλλὰ, μ' ὅσα μέσα καὶ βοηθήματα μᾶς ἀπομειναν, νὰ βγάλουν στὸ φῶς ὅλο, ἂν εἶναι δυνατόν, τὸ σύστημα τῶν στοχασμῶν ποῦ ἐστάθησαν τῶν ἔργων τους ἢ ψυχῆ, καὶ νὰ τὸ προσφέρουν στὴ λατρεία μας. Θὰ ἦταν ἀρκετὸ αὐτὸ, νομίζω νὰ σκορπίσῃ τὲς θανατερὰς πνοὰς ποῦ μᾶς ἔρχονται ἀπ' ἔξω κ' ἐμεῖς τυφλοὶ τὲς δεχόμαστε, νὰ δώσῃ ἕνα δρόμο κοινὸ σ' ὅλα τὰ πνεύματα, νὰ στήσῃ τὸ ἠθικὸ θεμέλιο ποῦ μόνο ἢ μπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὸ πλήρωμα τοῦ προορισμοῦ μας. Ἐθνος ποῦ δὲ γνωρίζει ἀκόμη ποιά εἶναι τὰ ἀληθινὰ θεμέλια τῆς ἀγωγῆς του, δὲν εἶναι παρὰ συμμάζωμα τυφλῶν, καὶ αὐτὰ τὰ θεμέλια δὲν τὰ δείχνουσι τὰ ἔθνη παρὰ οἱ ἀληθινοὶ τους Μεγάλοι, ἂν αὐτὰ εὐτύχησαν νὰ τοὺς ἔχουν.

*
* *

Δὲν εἶναι ὁ τόπος ἐδῶ παρὰ μὲ λίγα ἀλλὰ, ἂν δυνηθῶ, φωτεινὰ σημεία νὰ σπρώξω καὶ νὰ θαρρύνω καὶ ἄλλους στὸ ξετύλιγμα τῶν ἰδεῶν, ποῦ ἐμελέτησα παραπάνω. Ὁ Σολωμὸς πρῶτα ἀπὸ φυσικὴ του κλίση, κατόπι μὲ θεληματικὴ δυνατὴ μ' ἐλέτη ἀγάπησε, ἐλάτρευσε, ἀφιερώθηκε ὅλος σ' ἕνα σύστημα, ὅπου ἔφεραν ὅλον σχεδὸν τότε τὸν κόσμον τῆς Εὐρώπης οἱ δυνατοὶ πόθοι καὶ ἡ πίστις σ' ἕνα μέλλον ἄξιο τῆς ἰδέας ποῦ παρασταίνουσι τὰ διάφορα ἔθνη. Ἦταν ἡ ἐποχὴ ποῦ ἀνθοῦσε στὴν Ἰταλία ὁ Μαντζώνης καὶ ὁ Ροσμίνης, στὴ Γερμανία ὁ Σίλλερ, ὁ Γκαίτε, ὁ Ἐγγέλς. Ἡ ἐποχὴ ἐκεῖνη ἐπίστευε στὸ πνεῦμα

καὶ στήν Ἀλήθεια, ὅσο ἡ σημερινὴ δὲν πιστεύει καὶ τὴν ἀρνεῖται. Ἐβασίλευε τότε ὁ Χριστὸς, σήμερα βασιλεύει ὁ σκεπτικισμὸς καὶ ἡ ἀνησις τοῦ Πιλάτου. Ἄλλα ἔθνη ἂν ἄφησαν ἐκείνη τὴν πίστη, εἶχαν τὸ λόγο τους· τὴν ἀντικατάστησαν μὲ μίαν ἄλλη, μ' ἓναν ἄλλο φλογερότατο ζῆλο, τὸ ζῆλο τοῦ κύκλου τῆς θετικῆς ἐπιστήμης, ποῦ ἐνργεῖ χωρὶς νὰ τὸ ξέρη γιὰ νὰ προετοιμάσῃ ἓναν πλουσιώτερο καὶ δυναμωμένον ἰδανισμό γιὰ τὸ μέλλον. Γιὰ μᾶς ὅμως καὶ κάποια ὅμοια μᾶς ἔθνη, ἡ φιλοσοφικὴ ἀπιστία ἐστάθη θάνατος, ὄχι ζωὴ.

Ἡ ποίηση τοῦ Σολωμοῦ εἶναι ἀπὸ τὴν πρώτη ἐποχὴ, ποῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν τρυφερὴν ἡλικία δεκαπέντε ἔσως χρόνων ὡς τὴν ὑστερὴ τῆς ζωῆς του, ὅλο ἰδανιστικὴ, ἂν στοχασθοῦμε ἰδίως τὰ σοβαρὰ του ποιήματα. Ἡ διαφορὰ τῶν πρώτων ἔργων του ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ὑστερινῆς ἐργασίας τῶν Ἐλευθέρων Πολιορκημένων εἶναι ὅτι στὰ πρῶτα ὁ στοχασμὸς ἐνεργοῦσε ἐνστιγματικᾶ ἀπὸ φυσικὴ κλίση τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ λογισμοῦ· κατόπιν αὐτὴ γίνεται συνειδητικὴ καὶ ἀναπαύεται καὶ δυναμώνεται σ' ἓνα σύστημα, καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν καθαρισμένην ἀλλ' ὄχι καὶ οὐσιώδως ἀλλαγμένην διάθεση βγαίνουν πλάσματα σωματοποιημένα μὲ δύναμη πλαστικὴ ἀκατάφθαστη, ἀλλὰ πολὺ ἀπλότερα ἀπὸ τὰ πρῶτα. Ὁ ποιητὴς δὲ θέλει πλέον νὰ παραστήσῃ τὸ πνεῦμα ὅπως αὐτὸ μᾶς φαίνεται στὴ φύση, δὲν παίρνει τὸ κίνημά του ἀπὸ τούτιν, ἀνεβαίνει σ' ἓνα κόσμον ἰδεῶν καὶ ἔχει τὴ δύναμι νὰ τὸν σαρκώσῃ τόσο δυνατὰ, ὥστε νὰ φαίνεται κόσμος πραγματικώτατος ἐνῶ εἶναι ἰδανικώτατος σὲ βαθμὸ ποῦ πολὺ σπάνια βρίσκεται σ' ὅλη τὴν παγκόσμια ποίηση.

Στὴν Αὐγοῦλα, στὴν Τρελλὴ Μάνα, στὸ Λάμπρο, στὸν Ὑμνο σ' ὅλα τὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ποιήματα τῆς πρώτης ἐποχῆς, εἶναι ἰδανικοποιημένη ἡ Φύση, στὰ ὑστερώτερα εἶναι παντοῦ ἡ ἰδέα φυσικοποιημένη ἂν μοῦ συγχωρηθῇ ἡ λέξι, πλαστικώτατα. εἶναι κόσμος ἀσύγκριτα ἀνώτερος, ἀκατάφθαστος καὶ ἡ ἀξία τοῦ Σολωμοῦ στέκει ὅλη σὰν τεράστια πλαστικὴ δύναμη ποῦ κατορθώνει νὰ τὸν κάμῃ ἀλησμόνητο καὶ σ' ἔμας, μ' ὅλη τὴν ὀλωσδιόλου ρεαλιστικὴ σημερινὴ μας διάθεση. Ἡ Φραγκίσσα Φραϊζερ, ἡ Ροδόστιαμο, ἡ Μάρθα, ὁ νέος Ἀγγλος τοῦ Πόρφυρα εἶναι ἰδέες, εἶναι ἄλλου κόσμου ὄντα, τελείως ὑπεραισθητὰ καὶ ὅμως τόσο δυνατὰ ἀγαπημένα καὶ λατρευμένα ἀπὸ τὸν ποιητὴ, ὥστε εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴ τ' ἀγαπήσουμε καὶ νὰ μὴ τὰ λατρεύσουμε μ' ἄλλη τόση θέρημ κ' ἔμεῖς, ὅσο κι' ἂν εἶναι τὸ ρεῦμα ποῦ σήμερα μᾶς τρα-

βάει σ' ἀντίθετο δρόμο. Τὸ μεγαλύτερο καὶ δυνατώτερο ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἰδανικὰ πλάσματα εἶναι ἡ Ἀναστημένη Ἑλλάδα, ὀληθινὴ θεὰ, ποῦ ὅσο κι' ἂν θέλουν νὰ τὴ δέσουν μὲ τὴν πραγματικὴν ἱστορία τὰ «μεγαλόψυχη στὸν πόνο καὶ στὴ δόξα, καὶ τὰ φύλλα τῆς Λαμπρῆς καὶ φύλλα τῶ Βαγιῶνε» μένει πάντα στὸ «πανέρομο τῆς δάσος» ἰδανικὰ ἀκατάφθαστο. Ἀντίκρουσε τοῦτο τὸ πλάσμα μὲ τὴν Ἐλευθερίαν τοῦ Ὑμνου. Ἡ Ἐλευθερία τοῦ Ὑμνου δὲν εἶναι καθαυτὸ ἡ Ἐλευθερία ἀλλὰ ἡ Ἑλληνικὴ ἔλευθερία ἡ καλλήτερα ἡ ἔλευθερωμένη. ἡ ἀναστημένη Ἑλλάδα, καὶ ὁ ποιητὴς, πρέπει νὰ τὸ παρατηρήσουμε, ὁ ποιητὴς, ποῦ ἀκόμη ἐνεργοῦσε ἐνστιγματικᾶς, δὲν ἀνοήθηκε τὴν σημαντικὴν αὐτὴν ἐνσταση, ποῦ μποροῦσε νὰ τοῦ γίνῃ.

Ὁχι ἡ Ἐλευθερία, ἀλλὰ ἡ Ἑλληνικὴ ἔλευθερία βγαίνει ἀπὸ τὰ κόκαλα τῶν Ἑλλήνων, ὅπου ἦταν θαμμένη ἀπὸ αἰῶνες. Ἡ ἀναστημένη Ἑλλάδα εἶναι αὐτὴ, ἡ Ἀναστημένη Ἑλλάδα εἶναι καὶ ἡ Μεγαλόψυχη Μητέρα τῶν ἔλευθέρων Πολιορκημένων, καὶ ὅμως πόση διαφορὰ ἀπὸ τὴ μίαν στήν ἄλλη. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἰδανικοποιημένη ἱστορικὴ Ἑλλάδα, ἡ τρομερὴ κόψη τοῦ παθιοῦ τῆς, τὸ μάτι ποῦ μὲ βιά μετρεῖ τὴ γῆ, τὸ μέγαλωμά τῆς σὰν τὸν πύργο τῆς Τριπολιτσᾶς καὶ ὅλα χωρὶς ἐξαίρεση τὰ θαυμαστὰ τῆς φαντασίας ἐφευρήματα ποῦ παρασταίνουν τὴν τρομερὴν δύναμή τῆς εἶναι στενώτατα δεμένα μὲ τὴν πραγματικὴν ἱστορία, ἡ γενικώτερα, ἡ Φύση ἰδανικοποιημένη. Ἀλλὰ ἡ Μεγαλόψυχη μητέρα εἶναι ἰδέα καθαρὴ, εἶναι τὸ Μέλλον, ὄχι τὸ Μέλλον ποῦ ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ ὑπάρξῃ, ἀλλὰ ὁ Θεὸς τὸ Ἀπόλυτο, ποῦ λατρεύουμε ὄχι μ' ἐλπίδα νὰ γίνουμε κ' ἔμεῖς Ἀπόλυτοι καὶ Θεοὶ, ἀλλὰ γιὰ τὴν χωρὶς αὐτὴ τὴ λατρεία δὲν ἠμποροῦμε νὰ μὴ ξαναπέσομε στὴ ζωϊκὴ μας κατάσταση.

Ὁ Σολωμὸς, ἐμαρτυροῦσε ὁ ὅσο καὶ ὁ Πολυλᾶς ἐπιστήθιος φίλος του Πέτρος Κουαρτάνος, ἔλεγε κάποτε. *Se non c'è Dio, che c'è dunque?* Ἄν δὲν ὑπάρχῃ Θεὸς, τί λοιπὸν ὑπάρχει; Ἀξιωματικὰ λόγια, ποῦ συγκεφαλαιώνουν ὅλη τὴ βλέψη του, ὅλη τὴν πίστη του ἢ τὴ φιλοσοφία του. Ἀπὸ τὴν Ὁδὴ του γὰρ πρώτη Λειτουργία, γραμμένη σὲ τόσο τρυφερὴν ἡλικία, βλέπει κανεὶς τὴν ψυχὴ ποῦ προχωρῶντας στὸ ξετύλιγμά τῆς δὲν ἠμποροῦσε νὰ μὴ φθάσῃ στὸν Ἀπόλυτον Ἰδανισμό, ὅπου καὶ ἀναπαύθηκε. Τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐννοηθῇ χωρὶς τὲς Ἰδέες: *se non c'è Dio, che c'è dunque?* Αὐτὸ ἔβλεπε πάντα ἀπὸ φυσικὴ κλίση ὁ νοῦς του· αὐτὸ βλέπει καθαρῶτερα καὶ μὲ ἐπιστημονικὴ συ-

ΤΑ ΝΙΑΤΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ—ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΕΣ :

Χρονιάτικη δρχ. 10 Έξάμηνη δρχ. 6

—Κάθε απόδειξη πληρωμῆς πρέπει νάναί ὑπογραμμένη ἀπ' τοὺς κ. ΒΥΡ. ΣΕΡΕΣΛΗ καὶ κ. ΠΑΡΑΔΕΛΛΗ.

— Τὴν ἀντιπροσωπεία τοῦ περιοδικοῦ ἀνάλαβεν ὁ κ. Κλ. Μαριγλῆς καὶ παρακαλοῦμε τοὺς κ. συντρομητές μας νὰ πληρώνουν σὲ κείνον τὴ συντρομή τους.

—Τὰ χειρόγραφα δὲν ξαναγυρίζονται.

—Ἡ σύστασή μας:

Περιοδικὸ « ΝΙΑΤΑ »

Μυτιλήνη

νείδηση στοὺς χρόνους τῆς διαμονῆς του στὴν Κέρκιρα.

Ὁ κόσμος εἶναι ἡ ὑπαρξὴ τῆς Ἰδέας, ἡ Ἰδέα γίνεται κόσμος, ὑπάρχει στὸ πεπερασμένο, ὅλ-
λά γιὰ νὰ τὸ ξεπεράσῃ μὲ θρίαμβο. Αὐτὸς ὁ
θρίαμβος, αὐτὴ ἡ ἐλευθερία εἶναι Ἄπειρο. Ἀ-
ποστολὴ τῆς τέχνης εἶναι νὰ παραστήσῃ τοῦτον
τὸν θρίαμβο ἐκεῖ ποῦ αὐτὸς τελεῖται, στὸ κορυ-
φαῖο ἀπὸ τὰ φυσικὰ πλάσματα, τὸν Ἄνθρωπο.
Ὁ θρίαμβος ὑποθ' τει τὴν πάλῃ, καὶ γιὰ νὰ εἶ-
ναι ἀληθινὸς, τὰ ἐναντιώματα πρέπει νὰ φθά-
σουν στὸ ἄκρο. Ὁ θρίαμβος δὲ φανερώνεται
παρὰ μέσα στὸ πάθος. Δύναμες ἐξωτερικῆς, ποῦ
βρίσκουν ἀνταπόκριση στὲς ἐσωτερικῆς τῆς ψυ-
χῆς, ἐνεργοῦν ἀκούραστα νὰ τὴ ρίξουν στὸ βά-

ραθρο. Αὐτὴ ἡ ἰδέα πιάνεται μὲ τὴ Μοῖρα τῶν
ἀρχαίων ἢ τὴν Ἀνάγκη. Ἀκούραστη καὶ ἀφευ-
χτη πολεμάει ἐκείνη τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ ὁ ἄν-
θρωπος ἔχει τὸν τρόπο νὰ τὴ νικήσῃ. Ἡ δύνα-
μή της φθάνει ὡς τὴν τέλεια καταιστροφή του,
ποῦ αὐτὸς δὲν ἤμπορεῖ ν' ἀποφύγῃ, ἀλλ' ἀπὸ
τὴν καταστροφή, ἂν ἡ ἠθικὴ ἀντιστασι εἴμεινε
σταθερὴ ὡς τὸ τέλος, βγαίνει ἡ ζωὴ, βγαίνει τὸ
πνεῦμα ἐλεύθερο. Αὐτὲς τὲς ἰδέες εὔρηκε ὁ Σο-
λωμὸς στὰ αἰσθητικὰ συγγράμματα τοῦ Σίλλερ,
ὅπου τοῦτος ἀναχωρῶντας ἀπὸ τὸν Κάντ, ἀλλὰ
μὲ τὴ βαθειὰ ἐνόρασή ποῦ εἶχε τῆς τέχνης του,
σπῶντας τὸ φραγμὸ τοῦ ὑποκειμενισμοῦ, ἔγινε
κατὰ τὸν Ἐγέλο πρόδρομος τοῦ ἀντικειμενικοῦ
ιδανισμοῦ ποῦ ἐστήθηκε ἀργότερα ὄχι μόνο στὴ
θεωρία τῆς τέχνης ἀλλὰ καὶ σ' ὅλη τὴ φιλοσοφι-
κὴ ἐπιστήμη.

Κατ' αὐτὴ τὴ θεωρία τὸ ἀληθινὸ ποίημα εἶ-
ναι στὸ βάθος του παράστασις τοῦ ὕψους τῆς
ψυχῆς, «θρίαμβος τοῦ λόγου ἀπάνου στὴ δύνα-
μη τῶν αἰσθήσεων, νίκη τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας
μέσ' ἀπὸ τοὺς πλέον γλυκοὺς πειρασμοὺς τῆς
καρδιάς, ἀπὸ τὸν πλέον τρομερὸν ἀγῶνα μὲ τὴν
τυφλὴν ὀργὴ τῶν ἀνελευθέρων ἐχθρῶν τοῦ φω-
τὸς», καὶ τὸ πάθος δὲν εἶναι παρὰ τὸ μέσο καὶ
ὄχι ὁ σκοπὸς τῆς τέχνης.

(Ἔχει συνέχεια)

Μεταφρ. Γ. ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

ΓΙΑ ΓΑΜΟ

Δίνει τὸν ὄρκο ἢ κόρη, καὶ ἔμειναν κρουμμένα
τὰ κρίνα τῆς θεωρίας σὲ πύρινη πορφύρα·
αὔρα, ποῦ τὸν ἀκοῦς, στὰ ὀλόχαρ' ἀπλωμένα
γοργὰ φτερὰ σου φέρτον στὴ θεὰ Κυθήρα.

Στοχαζόμενῃ αὐτὰ τ' ἀγνὰ χαριτωμένα
χειλάκια, ποῦ τοῦ ὠραίου ἐγίναν ὄρκου ἢ θύρα,
θὰ χύση βλέμματα σπιθόβολα σ' ἐσένα
τοῦ ἀθάνατου ματιοῦ, ποῦναι τοῦ κόσμου ἢ πύρα.

Ξαναγῦρε κατόπι ἀχτινοβολισμένη
τὰ ζεφυράκια σου νὰ βρῆς, καὶ μὲ καμάρι
πές τους γιὰτὶ γυρίζεις ἔτσι στολισμένη,

καὶ θὰ ἰδῆς ἄλλο δρόμο καὶ τὴν Αὔρ' ἀκόμη,
καλότυχη μηνύτρα, μὲ θυμὸ νὰ πάρῃ,
πῶφερε τὴ χρυσὴ τῆς Βερενίκης κόμη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

μεταφρ. Γ. Καλοσγούρος

ΜΥΤΙΛΗΝΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΗΣ ΑΠΑΡΝΗΜΕΝΗΣ

Σ' ένα μικρὸ μικρὸ χουριὸ, σ' ἴξουχικὸ σπιτάκι,
ἐκεῖ καθόδαν μιὰ γρηγιὰ, κάθουσαν τὸ ἕνας γέροντας
εἶχαν κ' ἕνα κακὸ σκυλι κ' ἕνα ὄμορφο κορίτσι,
κορίτσι δώδεκα χρονῶ τοῖ κρυφαγαστρουμένον.
5 Στὸ παναθύρι κάθουσαν τὶς μῆνες λογαριάζει.
— Σεπτέβρη, Ὀχτώβρη δροσερὲ, Νοέβρη καὶ Δεκέβρη,
Γενάρη, γέννα τοῦ Χριστοῦ, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου,
Φλεβάρη, φλέβις ἀνοιξι, τὶς φλέβις τῶ βυζιῶ μου
γιὰ νὰ βυζάξου τοῦ πιδι κὶ νὰ τοῦ μιγαλώσου,
10 Μάρτη μου μὲ τὰ λούλουδα, κὶ Ἀπρίλη μὶ τὰ χόρτα,
Μάη μ' κὶ μάγιψέ τουνα τοῦ νειὸ ποῦ μ' ἀγαποῦσι,
ὅπου φιλοῦσι κ' ἔλιγι, ἀγάπη δὲν ἀρνιέται
καὶ τώρα μ' ἀπαρνήστηκε σὰν καλαμιὰ στὸν κάμπο.
Σπέρνεις, θερίζεις τὸν καρπὸ, κ' ἡ καλαμιὰ ἀπουμένει,
15 βάζεις φουτιὰ στὴν καλαμιὰ, μαυροκοπᾶ ἢ κάβους·
ἔτσ' νὰ μαυρίσ' ἢ ὄψη του κὶ οὔλου τοῦ κουρμί του,
σὶ κυπαρίσσι νάνιβει νὰ γρημνιστεῖ νὰ πέσει,
στῆ γῆ ξουράφια νὰ βριθοῦν, στὶς πλάτις του νὰ βοῦνι.
Δέκα γιατροὶ νὰ τὸν κρατοῦν, κὶ δέκα μαθητάδεις,
20 δικαουχτῶ γραμματικοὶ νὰ γράφουν τὶς γιαράδεις.
Κὶ γὰ διαβάτρα νὰ γυρνῶ, διαβάτρα νὰ πιράσου.
Καλῶς τὰ κάνιτι γιατροὶ, καλῶς τὰ πουλιμάτι·
ἄ γόβουν τὰ ξουράφια σας κριγιᾶτα μὴ λυπᾶστε
κὶ ἔχω πανὶ στὴν κρεββατῆ, σαραδαπέδι πήχεις·
25 τὶς πέντε τσέχου γιὰ ξανδὰ, τοῖ δέκα γιὰ φυτίλια
κὶ τὸ ἄλλις στ' ἀπουδέλοιπις τοῦ σάβανό του κόψ' τι.
Ἔτσ' εἶνι μάτια μ' ἔτσ' εἶνι, ὅπ' ἀγαπᾶ κὶ χάσει,
τοῦ φαίνιτι νὰ τρελλαθεῖ κὶ τὰ βουνὰ νὰ πειάσι.

(Ἄμ' τῆ λαογραφικῆ συλλογῆ τοῦ Π. Ψάλτη)

ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΩΓΜΟ

Ο ΛΑΚΗΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

... Πότε πῶς θὰ ρωτήση γιὰ τὴ τιμὴ τῶν ἀ-
χύρων γιὰ τὰ ἄλογα, πότε μὲ τὴν πρόφασιν νὰ
ἀγοράσῃ λίγο, πότε νὰ πιῆ ἕνα ποτῆρι νερὸ, καὶ χτυ-
ποῦσε συχνὰ τὴ μεγάλη πόρτα τοῦ ἀχυρῶνα. Καὶ τὰ
μάτια του συναντοῦσαν τότε δυὸ ἄλλα μάτια, λάγνα,
δυὸ φωτιῆς ποῦ ἔρριχναν φλόγες πάνω σ' ὄλο του τὸ
κορμί, ποῦ τὸν κατάκαιγαν.

— Πῶς σὲ λένε κοπέλλα μου; τόλμησε μιὰ μέρα
νὰ τὴν ἐρωτήση.

Ἐκεῖνη κοκκίνησεν ἀπὸ ντροπὴ, ἔγυρε τὸ καστα-
νό της κεφαλάκι καὶ πρόφερε δειλὰ δειλὰ μιὰ λέξι.

... Ἄνδρονίκη!!!

Ταράχθηκε ὁ Λάκης μόλις ἤκουσε τὸ ὄνομα κρύ-
ρος Ἰδρωῆτας τὸν ἔλουσε.

— Ἄνδρονίκη; ρώτησεν ἐκστατικός!!!

Δὲν πρόφθασε νὰ συνέρτη ἀπ' τὴ ζαλάδα του καὶ
... δυὸ χέρια τὸν ἀγκάλιαζαν σφιχτὰ καὶ τὸν φι-
λοῦσαν...

— Λάκη, Λάκη μου...

— Εἶσαι σὺ Ἄνδρονίκη μου; Ἄχ πῶς μεγάλω-
σες!!!

Πόση ὄρα βρέθηκαν ἔτσι... κὶ αὐτοὶ δὲ ξέφρανε

*

* *

Καθισμένος ὁ Λάκης γύρω στὸ τζάκι τοῦ ἀχυ-
ρῶνα δίπλα στὴν ἀγαπημένη του πατριώτισσα ποῦ
τρὶα χρόνια εἶχε νὰ δῆ, ἀκουγε μὲ ἀνοιχτὸ στό-
μα, τὴν ἱστορία καὶ τὰ βάσανα ποῦ τράβηξε μὲ τοὺς
γονιούς της...

Ἡ δυστυχία τοὺς ἔτριξε κὶ αὐτοὺς στὴ κορυφὴ
τῆς Μακεδονίας...

Κὶ ὅταν ἡ γρηὰ μάνα της γιὰ μιὰ στιγμὴ τοὺς
ἄφινε μονάχους, δυὸ χεῖλη διψασμένα... ἐσμίγαν.

Ἔδιναν τὸν ὄρκο τῆς αἰώνιας ἀγάπης...

Γ. Φ.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

Μυτιλήνη 20 'Ιουλ. 1919

Ἀγαπημένα μου παιδιὰ,

Εἶμαι πολὺ εὐτυχῆς ὅταν βλέπω τὴ νεο-
λαία μας νὰ ἐργάζεται.

Τὰ «Νιάτα» σας μοῦ δίνουν τὴν ἐντύπωση
ἑνὸς ἀγροῦ ποὺ ἀρχίζει νὰ πρασινίξῃ ἀπ'
τὰ σπαρτά του.

Τὰ νιάτα τῆς Δέσβου πρέπει πάντα νὰ
δίνουν αὐτὴ τὴν ἐντύπωση στὸ Ἔθνος μας,
ἀλλὰ καὶ στοὺς ξένους.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἔχει πολλὰς πολλὰς ὑπο-
χρεώσεις ἀπέναντι τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐμεῖς
τόνε δημιουργήσαμε αὐτὸν τὸν πολιτισμὸ
κ' ἔμεῖς ἔχουμε μεγάλο συμφέρον νὰ τὸν
συγκρατοῦμε, νὰ τὸν διατηροῦμε, νὰ τὸν ὁ-
μορφάλομε μὲ τὴν ἐργασία μας.

Ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν ἦταν ποτὲ δυνατὸς,
ὡς ὕλη, διακέρυξας ὅλον τὸν κόσμον, ἀλλ'
ἦταν πάντοτε πανίσχυρας, ὡς ἰδέα. Καὶ
εἶνε μεγάλη ἀνάγκη γιὰ τὴν ἀνθρώπινη
νὰ ὑπάρχῃ καὶ νὰ καλλιεργῆται ἡ ἰδέα αὐ-
τὴ ἀπὸ μᾶς τοὺς ἰδίους.

Ἡ Δέσβος ἀπὸ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέ-
μους κ' ἐδῶ ἔκαμε τὸ καθήκον της μὲ τὸ
παραπάνω. Ἡ νεολαία τοῦ ὄραίου καὶ δο-
ξασμένου νησιοῦ μας ἔδειξε ἀνταρνήση
κ' ἡρωισμό, ποὺ κατέπληξαν. Τὸ Ἔθνικὸ
κίνημα καὶ τὸ Σιρᾶ θὰ εἶναι δοξασμένες
σελίδες στὴν ἱστορία της μὲ τοὺς Δεσβίους
ἥρωας.

Τὰ «Νιάτα» εἶνε μιὰ ὥρα ἐκδήλωση
τῆς νεολαίας μας.

Ἔργασθε καὶ βαδίζετε ἐμπρὸς Μὴ σᾶς
μέλει γιὰ τὰ ἐμπόδια. Τοῦναντίον ὅσα περισ-
σότερα ἐμπόδια ἀπαντήσετε στὸ δρόμο σας,
τόσον ἀξιόπαινο θὰ εἶναι καὶ τὸ ἔργο σας.

Μὲ ἀγάπη

Χρ. Βασιλακάκης
βουλευτὴς Δέσβου*
* *

Μ' ἀληθινὴ χαρὰ δημοσιεύουμε σήμερον τὸ
παραπάνω γράμμα ποὺ ἔκανε τὴν τιμὴ νὰ στεί-
λει στὰ «Νιάτα» ὁ μοναδικὸς δημοτικιστὴς
βουλευτὴς μας καὶ φίλος κ. Χρ. Βασιλακάκης,
τρανὴ καὶ τούτη ἀπόδειξη τῆς προσοχῆς καὶ
τῆς ἐχτίμησις ποὺ ἄρχισαν νὰ δείχνουν στὸ ἔρ-
γο μας οἱ διαλεχτοὶ τοῦ Ἔθνους.

Χρὸς μας εἶναι νὰ τὸν εὐχαριστήσουμε μὲ
τὴν καρδιά μας γιὰ τὰ χουστὰ του λόγια.

Νεωτεριστὴς ὁ κ. Βασιλακάκης ἄθροπος
μὲ καινούριες ἀρχές καὶ ιδέες, ζήσαντας ἀρκε-
τὸ καιρὸ στὴν Εὐρώπη (ἂν καὶ ὁ Εὐρωπαϊκὸς
πολιτισμὸς — γιὰ νὰ τὸ κρύβουμε; — στὰ
περισσότερα σημεῖα του δὲν μᾶς ἀρέσει) δὲν
μποροῦσε παρὰ νὰ εἶναι τέτιος καὶ στὴ γλῶσ-
σα ποὺ σ' αὐτὴ χουστὰ ἴσως τὴ βουλευτικὴ
του ἐπιτυχία.

Τὸ τονίζουμε αὐτὸ γιὰ ν' ἀποδείξουμε πὼς
ὁ λαός, ὁ ρωμαϊκὸς λαός, καμιά φορὰ, σὰν ἀ-
πὸ ἔνστικτο, ξέρει τί κάνει καὶ δὲ γελιέται.

Δημοτικιστὴς φανατικὸς, δὲ τὸ θεωρεῖ ντρο-
πὴ του καὶ ψεγάδι, σὰ μερκοὶ Ξενοπουλίζοντες
καὶ Νιοβανίζοντες ποὺ κάνουν τάχα τὸ δημοτι-
κιστὴ καὶ ζητοῦν τὴ μιχτὴ γλῶσσα, (μέσην ὁ-
δὸν) τὴ γλῶσσα τῶν ἐφημερίδων.

Αὐτὸ εἶναι ἀρετὰ παρήγορο καὶ μᾶς δίνει
τὴν ἐλπίδα πὼς ὁ λαός μας, ἀργὰ ἢ γρήγορ',
θ' ἀνοίξει τὰ μάτια του καὶ νιώθοντας τὸ ἀλη-
θινό του συμφέρον, πὼς Κράτος δηλαδὴ καὶ
Γλῶσσα εἶναι ἓνα πρᾶμα καὶ πὼς Κράτος χω-
ρὶς Γλῶσσα δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει καὶ νὰ προ-
κόψῃ, θὰ διαλέγῃ τοὺς ἀντιπροσώπους του.

*
* *

Μὲ τὸ σημερινὸ φυλλάδιο ἓνας καινούριος φα-
νερόνεται συνεργάτης καὶ μπαίνει στὴν μι-
κρὴ χορεία τῶν συνεργατῶν τοῦ περιοδικοῦ μας. Ὁ
φίλος μας Τάκης Κόντος. Κι ἔτσι σιγὰ σιγὰ ὑ-
πάσχει ἐλπίδα νὰ συγκεντρώσουν τὰ «ΝΙΑΤΑ» τὴν
πνευματικὴ παραγωγή ὅλων τῶν διανοουμένων τοῦ
νησιοῦ μας παρουσιάζοντας μιὰ συστηματικὴ ὁπο-
σδήποτε ἐργασία.

Γιὰ τὴν ὥρα ἔχουμε κάμποσους:

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ
ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΡΩΤΟΠΑΤΣΗΣ
Π. ΨΑΛΤΗΣ
ΠΑΝ. ΚΕΦΑΛΑΣ
Γ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ
ΑΓ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΚΙΣΤΟΣ
Ι. ΝΙΟΒΗΣ
Γ. Φ.

Ἡ μετάφραση «τοῦ ἀφορισμένου νεκροῦ» τοῦ
Ρισπέν, ποὺ δημοσιεύουμε σήμερον, εἶναι πολὺ πο-
λὺ πετυχημένη ζωντανὴ καὶ πλούσια μὲ μιὰ ξεχω-
ριστὴ φρεσκάδα.

Τὰ «ΝΙΑΤΑ» εἶναι τερήφανα γιὰ τὴν ἀπόχτηση
τοῦ νέου συνεργάτη.

*
* *

Ἡ εἶπαμε κι' ἄλλη φορὰ.

Ὁ περιοδικὸς μας γιὰ τὴν ὥρα εἶναι μιὰ εὐλι-
κρινὴ προσπάθεια, μιὰ δοκιμὴ ὅτι ἄρχισε νὰ
στήνεται καὶ νὰ μπαίνει στὰ σκαριά του.

Τώρα τί δρόμο θὰ πάρῃ, καὶ τί ἐξέλιξη θὰ πα-

ρουσιάσει θὰ φανεῖ ἀργότερα. Φτάνει μονάχα νὰ τοῦ δείξουν οἱ πατριῶται του, πού γιὰ τὴν ὥρα, ἔξόν ἀπὸ μερικoύς, δὲν ἔχει μαζί τους παράπονα, τὴ χρειαζομένη ὑποστήριξη γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ βγαίνει καὶ νὰ ζήσει.

Τ' ἄλλα εἶναι δική μας δουλιὰ καὶ δική μας ὑποχρέωση τὴ στιγμή πού καταπιαστήκαμε ἓνα τέτιο πράμα πού μ' ὄλες τὶς μεγάλες ἐλλείψεις καὶ ἀτέλειες

του στὴν ἀρχή, τόσες ἀφάνταστες δυσκολίες μᾶς παρουσιάζει.

Βλέπετε τόσο γλήγορα, μὲ τρία καὶ ροῦπι, δουλιὰ δὲ γίνεται.

*

* *

Τὸ περιοδικό μας ἀναγγέλλει κάθε ἔκδοση ἅμα τοῦ σταλῆ ἓνα ἀντίτυπο* ὅταν τοῦ σταλοῦν δυό, τὴν κριτικᾶρει.

Η ΜΑΣΣΑΛΙΩΤΙΔΑ *

(Ἑλληνικοὶ στίχοι ὑπὸ Ν. Ποριώτη)

Ἐμπρός, λεβέντες, τὴν πατρίδα
δοξάζει μέρα λευτεριᾶς!
Νά, τὸ φλάμπουρο ἢ τυραννίδα
ματωμένο ὑψώνει σὲ μᾶς,
ματωμένο ὑψώνει σὲ μᾶς.
Ἀκοῦτε, πέρα στῆς κοιλάδες
μουγγρίζουν φονιάδες θεριά
λυσσώντας μὲς τὴν ἀγκαλιὰ
νὰ μᾶς σφάζουν γυιoύς καὶ μαννάδες!
Στὰ ὅπλα ἢ λεβεντιά!
Ὅρματε στὴ φωτιά,
ἔμπρός! Ἐμπρός!
βράζει παντοῦ τὸ αἷμα καὶ βογγᾶ.

2

Γιὰ ποῦ τραβᾶ τὸ μαῦρο ἀσκέρι,
ραγιάδες, τύραννοι, σκυλλιά;
γιὰ ποῖο θῦμα στήνουν καρτέρι;
γιὰ ποῖο δοῦλο φέρνουν δεσμά; (2)
Γιὰ μᾶ, γιὰ μᾶς, — ὦ καταφρόνια!
ποῦ ἀνάβει θυμὸ φλογερό! —
τολμοῦν τὸν ἀνομο σκοπό,
νὰ μᾶς βάλουν σίδερα αἰώνια!
Στὰ ὅπλα, κτλ.

3

Φουσατά πάλι θᾶρθουν ξένα!
στὴ γῆ μας νὰ νομοθετοῦν;
καὶ ὦ ντροπή, κορμιὰ πουλημένα
τοὺς γενναίους ἐμᾶς θὰ χτυποῦν. (2)
Ὡ φρίκη! οἱ δήμιοι θὰ λυγᾶνε
τὸ μέτωπο ἐμᾶς στὸ ζυγό;
κι' ἀφέντες φαῦλοι εἶναι γραφτὸ
τὴ φυλή μας νὰ κυβερνᾶνε.
Στὰ ὅπλα, κτλ.

4

Σκοπίστε οἱ τύραννοι καὶ οἱ μαῦροι
προδότες, νάνοι βδελυροί!
ὁ σκοπός σας ὁ ἄτιμος θᾶβρη.
στὸ χαμό σας τὴν ἀμοιβή. (2)

Κάθε βαρδιὰ καὶ στρακιώτης
λεβέντες τρανοὶ κι' ἂν χαθοῦν,
στὴ γῆ μας νέοι θάναστηθοῦν
νὰ φυλάξουν τὸ σύνορό της.

Στὰ ὅπλα, κτλ.

5

Λαμπρὰ στὴ μάχη παληκάρια
γυμνώστε δίκαιο τὸ σπαθί,
ἐλεήστε τᾶθλια ζαγάρια
ποῦ ἀρουατώνει ἢ βία ἢ τυφλή. (2)
Μὰ στοὺς σατράπες ποῦ αἰσιοστάζουν,
στὰ ταίρια τοῦ μπόγια, φωτιά!
φωτιά στᾶνήμερα θεριά
ποῦ μητέρας στήθια σπαράζουν.

Στὰ ὅπλα, κτλ.

6

Ἀγάπη ἱερὴ γιὰ τὴν πατρίδα
στὰ χέρια γίνε κεραυνός!
Λευτεριά, λευτεριά μου, ἀσπίδα
σὲ κρατάει στὴ μάχη ὁ λαός. (2)
Τὴ νίκη ἄς φέρῃ στᾶρματά του
ἢ ἀντρίκια σου ὠραία κραυγή,
κι' οἱ ὀϊτροὶ σου πέφτοντας νεκροί,
ἄς δοῦν πῶς τῶς τὰ παιδιὰ του.

Στὰ ὅπλα, κτλ.

7

(Ἡ στροφή τῶν παιδιῶν)
Κ' ἐμεῖς θὰ μποῦμε στὸν ἀγῶνα
ποῦ ἀνοίγουν ἥρωες γιὰ μᾶς
τὰ ἱερά τους κόκκαλα εἰκόνα
θὰ μᾶς εἶναι τῆς λευτεριᾶς! (2)
Παρὰ μὲ τ' ὄνειδος νὰ ζοῦμε,
τὸ βόλι στὰ στήθη ἄς μᾶς βρῆ
γιὰ τὴν πατρίδα, τὴ τιμή,
πολεμώντας νὰ σκοτωθοῦμε.

Στὰ ὅπλα, κτλ.

* Ὁ παραπάνου γνωστός γαλλικὸς ὕμνος τῆς Μασσαλιώτιδας μεταφρασμένος ἀπὸ τὸν κ. Νικ. Ποριώτη δημοσιεύτηκε στὴν ἐφημερίδα τῆς Σμύρνης «Κόσμος». Ἡ δὲν ἔχουμε λάθος εἶναι ἡ πρώτη μεταφραστικὴ δοκιμὴ πού γίνεται στὴ γλῶσσά μας.

σκαράτα! Μὰ ἀφίστε με πρῶτα νὰ σᾶς περιγράψω τὶς σάλλες ὅπου ἐγίνηκε. Ἦταν ἑφτά, — μία σειρά βασιλικιά. Μέσα σὲ πολλὰ παλάτια, αὐτὲς οἱ σειρὲς τῶν σαλονιῶν σχηματίζουν μιὰ μακρὰ προοπτικὴ εἰκόνα ὁλόγισια, ὅταν τὰ θυρόφυλλα εἶναι τραβηγμένα στοὺς τοίχους· κι' ἀπ' τὶς δυὸ μεριές, ἔτσι πρὸ τὸ βλέμμα βυθίζεται ὡς τὴν ἄκρη ἀνεμπόδιστο. Ἐδῶ ἡ περίπτωση ἦταν πολὺ διαφορετικὴ, ὅπως μπορούσε κανεὶς νὰ τὸ περιμένει ἀπὸ τὸ δοῦκα κι' ἀπ' τὸ γοῦστο του τὸ πολὺ ζωηρὸ τὴν ἀλλοκοτιά. Οἱ σάλλες ἦταν τόσο ἀκανόνιστα βαλμένες, πὺ τὸ μάτι δὲ μπορούσε διόλου νὰ περιλάβῃ παραπάνω ἀπὸ μιὰ. Σὲ κάθε διάστημα ἀπὸ εἴκοσι ἢ τριάντα γυάρδες, ὑπῆρχε ἓνα ἀπότομο στρήψιμο καὶ σὲ κάθε ἀγκωνὴ μιὰ καινούρια ὄψη. Δεξιὰ κι' ἀριστερά, καταμεσῆ στὸν κάθε τοῖχο, ἓνα στενόμακρο γοτθικὸ παράθυρο ἔβλεπε σ' ἓνα διάδρομο κλειστό, πὺ ἀκολουθοῦσε τὰ στριφογυρίσματα αὐτοῦ τοῦ διαμερίσματος. Κάθε παράθυρο ἦταν φτιαγμένο μὲ γυαλιὰ χρωματισμένα ἅ μονικὰ μὲ τὸν τόνο πὺ βασίλευε στὰ στολίσματα τῆς σάλλας πὺ μέσα τῆς ἀνοιγότανε. Ἐκείνη πὺ ἐπιανε τὴν ἀνατολικὴν ἄκρη, λόγου χάρη, ἦταν στρωμένη μεβιά, — καὶ τὰ παράθυρα εἶχαν ἓνα βαθὺ μαβὶ χροῶμα. Ἡ δευτέρη κάμαρα ἦταν στολισμένη καὶ στρωμένη πορφυρῆ, καὶ τὰ τζάμια ἦταν πορφυρένια. Ἡ τρίτη, καταπράσινη, πράσινα καὶ τὰ παράθυρα. Ἡ τέταρτη, στολισμένη πορτοκαλλιὰ, ἐφωτίζονταν ἀπὸ ἓνα παράθυρο πορτοκαλλί, — ἢ πέμτη, ἄσπρο, — ἢ ἕκτη μενεξελί.

Ἡ ἕβδομη σάλλα ἦταν αὐστηρὰ σαβανωμένη μὲ ταπετσαρίες ἀπὸ μαῦρο βελουδο, πὺ ντύνανε ὅλη τὴν ὀροφή καὶ τοὺς τοίχους, καὶ πέφτανε μὲ βαρεῖες δίπλες πάνω σ' ἓνα χαλὶ ἀπὸ τὸ ἴδιο πανὶ κι' ἀπὸ τὸ ἴδιο χροῶμα. Μὰ, μέσα σ' αὐτὴ τὴν κάμαρα μονάχα, τὸ χροῶμα τῶν παναθυριῶν δὲν ἀνταποκρινόταν πρὸς τὸ στολίσμα. Τὰ τζάμια ἦταν ἄλικά, — εἶχαν ἓνα ἔντονο αἱματῶδες χροῶμα.

Λοιπὸν, μέσα σὲ καμμιά ἀπὸ τὶς ἑφτά σάλλες, ἀνάμεσα στὰ χρυσὰ στολίδια ποῦταν σκορπισμένα ἀλύπητα ἔδῶ κι' ἐκεῖ ἢ κρεμασμένα ἀπὸ τὰ φατνώματα, δὲν ἔβλεπε; λάμπα ἢ καντηλέρι. Οὔτε λάμπες, οὔτε κεριὰ· κανένα φῶς αὐτοῦ τοῦ εἴδους μέσα σ' αὐτὴ τὴ μακρὰ σειρά ἀπὸ κάμαρες. Μὰ μέσ' στοὺς διαδρόμους, πὺ χρησίμευαν σ' αὐτὲς σὰ ζώνη, κατάντικρυ σὲ κάθε παναθῦρι, στηλωνόταν ἓνα πελώριο τριπόδι μὲ μιὰ λαμπερὴ ἀθρακιά, πὺ ἔρριχνε τὶς ἀχτίδες τῆς μέσ' ἀπ' τὰ χρωματιστὰ τζάμια κι' ἐφώτιζε τὴ σάλλα μ' ἓνα τρόπο θαμπωτικὸ. Ἔτσι γεν-

νῶνται πλῆθος ὄψεις φανταστικὲς μὲ παιγνιδιστὲς γυαλοκοπάδες. Μὰ μέσα στὴν κάμαρα τὴν δυτικὴ, τὴ μαύρη τὴν κάμαρα, τὸ φῶς τῆς ἀθρακιάς πὺ κυλοῦσε πάνου στὶς μαῦρες ταπετσαρίες μέσ' ἀπὸ τὰ αἱματοστάλαχτα τζάμια ἦτανε τρομαχτικὰ ἀπαίσιο, κι' ἔδινε στὶς φυσιογνωμίες τῶν ἀσυλλόγιστων πὺ μπαίνανε κεῖ μέσα μιὰ τέτοια παράξενη ὄψη, πὺ πολὺ λίγοι χορευτάδες εἶχαν τὸ κουράγιο νὰ πατήσουν· ε μέσα στὴ μαγικὴ τῆς περιοχῆ.

Σ' αὐτὴ μέσα τὴν κάμαρη ἐπίσης ἦταν στημένο, στὸ δυτικὸ τοῖχο, ἓνα γιγάντειο ρολόγι ἀπὸ ἔβενο. Τὸ ἐκκρεμές του κουνιόταν μ' ἓνα τικ-τάκ κουφό, βαρὺ, μονότονο· κι' ὅταν ὁ λεπτοδείχτης ἔκανε τὸ γῦρο τῆς πλάκας κι' ἦταν γιὰ νὰ χτυπήσῃ ἢ ὦρα, ἔβγαινε ἀπ' τὰ μπρουντζίνα σπλάχνα τῆς μηχανῆς ἓνας ἦχος καθάριος, δυνατός, βαθὺς καὶ πάρα πολὺ μουσικὸς, μὰ σὲ μιὰ νότα τόσο ξεχωριστὴ καὶ μὲ μιὰ δύναμη τέτοια, πὺ σὲ κάθε ὦρα οἱ μουσικοὶ τῆς ὀρχήστρας ἀναγκάζονταν νὰ διακόψουν μιὰ στιγμὴ τὸ παίξιμό τους γιὰ νὰκούσουνε τὴν μουσικὴ τῆς ὦρας· οἱ χορευτάδες τότες παρατοῦσαν ἀναγκαστικὰ τὶς στροφές τους· μιὰ ταραχὴ ἔπιανε μιὰ στιγμὴ ὅλη τὴ χαρούμενη συντροφιά. κι' ἔβλεπε, ὅσο ἀντιλαλοῦσε τὸ καμπάνισμα, οἱ πειὸ τρελλοὶ νὰ κιτρινίζουν, καὶ οἱ πειὸ ἠλικιωμένοι καὶ οἱ πειὸ κατασταλαμμένοι νὰ φέρνουν τὰ χέρια τους στὰ μέτωπά τους ὅπως σὲ συλλογὴ ἢ σὲ βυθισμένο ὄνειρο πόλημα. Μὰ ὅταν ὁ ἀντίλαλος ἔσβυνε ὁλότελα, μιὰ ἔλαφρὴ ἰλαρότητα περιτριγύριζε ὅλη τὴ συνάθροιση. Οἱ μουσικοὶ κοιτάζανε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ γελοῦσαν μὲ τὰ νεῦρα τους καὶ μὲ τὴν παλαβάδα τους κι' ὀρκίζονταν σιγανὰ ὁ ἓνας στὸν ἄλλον πὺ ὅταν ξανασημάη τὸ ρολόγι δὲ θὰ τὰ χάσουνε πάλι ἔτσι· κι' ὕστερα, σὰν περνοῦσαν τὰ ἐξήντα λεφτά, πὺ περιλαμβάνουν τὶς τ εἰς χιλιάδες ἔξακόσια δευτερόλεφτα τῆς ὦρας πὺ πέρασε, ἐρχόνταν νέο πάλι κουνούρισμα ἀπὸ τὸ ἀπαίσιο ρολόγι, καὶ τοῦ ἔπιανε ἢ ἴδια ταραχὴ, ἢ ἴδια ἀνατριχίλα, τὰ ἴδια ὄνειροπολήματα.

Μὰ καὶ μ' ὁ αὐτὰ, ἦταν ἓνα χαρούμενο καὶ ὑπέροχο ὄργιο. Τὸ γοῦστο τοῦ δοῦκα ἦταν ὅλως διόλου ἐξαιρετικὸ. Εἶχ' ἓνα μάτι σίγουρο γιὰ τὰ χροῶματα καὶ γιὰ τὸ πὺς χτυπᾷ στὸ μάτι κάθε πράγμα. Δὲν τοῦ ἄρεσε ἢ συνηθισμένη τάξη. Τὰ σχέδιά του ἦταν τολμηρὰ κι' ἄγρια καὶ τὰ ἐπινοήματά του εἶχαν μιὰ λάμψη βάρβαρη. Πολλοὶ πὺ θὰ τὸν πείρναν γιὰ παλαβό. Οἱ αὐλικοὶ του ξέρανε καλὰ πὺ δὲν ἦταν. Μὰ ἔπρεπε νὰ τὸν ἀκούσῃς, νὰ τὸν δῆς, νὰ τὸν ἀγγίξῃς, γιὰ νὰ βεβαιωθῆς πὺ δὲν ἦταν.

Σ' αὐτὴ τὴ μεγάλη γιορτὴ εἶχε ἐπιστατήσῃ πολὺ στὴν ἐπίπλωσιν τῶν ἐφτὰ σαλονιῶν καὶ τὸ προσωπικό του τὸ γοῦστο εἶχε ὀρίσει τὸ στυλ ποὺ θάχαν οἱ φορεσιῆς τῆς μασκαράτος. Στὰ σίγουρα, ἦταν ἐπινοήματα ἀλλόκοτα. Ἦταν ἓνα πρᾶγμα θαμπωτικό, ὀστραφτερό. Εἶχε μέσα κάτι τσουχτερό καὶ κάτι φανταστικό, — πολὺ ἀπὸ κείνο ποὺ εἶδαμε ὕστερ' ἀπὸ τότες στὸν **Ἐρνάνη**. Ἦταν μορφές, σὰν σωστὰ ἀραβικά σχέδια, παρίδοξα στολισμένες, ἄσεμνα φτιασμένες· φαντασίαι τερατώδεις σὰν τὴν παλαβίδα. Ὑπῆρχε μέσα σ' αὐτὲς ὁμορφιά, ἀποδιανδράπημα, ἀλλοκοτιὰ ἀφθονή, μιὰ σταλιὰ φοβερότητα καὶ ἀηδία μπόλικη. Νὰ μὴν τὰ πολυολογοῦμε, ἦταν σ' ἓνα πλῆθος ὄνειρατα ποὺ τριγύριζαν καμαρωτὰ μέσα στὰ ἐφτὰ σαλόνια. Καὶ τὰ ὄνειρατα αὐτὰ ψειδολυγοῦσαν καὶ τσακίζονταν ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, παίρνοντας τὰ χρώματα ποῦχαν οἱ κάμαρες· κι' ἔλεγες πὼς παζανε τὴ μουσικὴ μὲ τὰ πόδια τους καὶ πὼς οἱ παράξενοι σκοποὶ τῆς ὀρχήστρας ἦταν ὁ ἀντίλαλος ἀπὸ τὶς πατημασιῆς τους.

Κι' ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἀκοῦνε νὰ χτυπᾷ τὸ ἐβένινο ρολόγι τῆς βελουδένιας σίλλας. Καὶ τότες, γιὰ μιὰ στιγμή, ὅλα σταματοῦν, ὅλα σωμαίνουν, ἔξδν ἀπ' τὴ φωνὴ τοῦ ρολογιοῦ. Τὰ ὄνειρατα κοκκαλώνουν, μένουν παράλυτα στὸν τόπο τους. Μὰ οἱ ἀντίλαλοι ἀπ' τὸ κουδούνισμα ξεψυχοῦνε, — μονάχα μιὰ στιγμή βαστοῦν, — καὶ μόνε καὶ κάνουν νὰ χαθοῦνε, τριγυρνᾷ παντοῦ μιὰ ἐλαφρὴ ἰλαρότητα, ποὺ τὴ συγκρατοῦνε μὲ τὸ ζόρι. Κι' ἡ μουσικὴ ξαναπαίρνει πάλι δρόμο, καὶ τὰ ὄνειρατα ξαναζωντανεύουν καὶ κλωθογυρνοῦν ἐδῶ κι' ἐκεῖ πειὸ χαρούμενα ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ, κι' ἀντιφεγγίζουν τὸ γρῶμα τῶν παναθυριῶν, ποὺ ἀπὸ μέσα τους κατακυλᾷ τ' ἀχιδοβόλημα τῶν τριποδιῶν. Μὰ μέσ' στὴν κάμαρα ποῦναι κεῖ κάτου ὀλότελα πρὸς τὴ δύση, καμμιά μάσκα δὲν κοιτᾷ αὐτὴ τὴν ὥρα νὰ πατήσῃ· γιατί ἡ νύχτα προχωρεῖ κι' ἓνα φῶς πειὸ κόκκινο χύνεται ἀπὸ τὰ τζάμια μὲ τὸ αἰμάτινο χρῶμα, καὶ ἡ μαυρίλα τῶν πένθιμων παραπετασμάτων εἶαι φικιαστικὴ. Καὶ στὸν ἀμυαλο ποὺ θέτει τὸ πόδι του πάνου στὸ πένθιμο χαλί, τὸ ἐβένινο ρολόγι στέλνει μιὰν καμπαιὰ πειὸ βαρεία, πειὸ ἐπίσημα δυνατὴ, ἀπὸ κείνη ποὺ χτυπᾷ τ' αὐτιά τῶν μασκαρεμμένων ποὺ στρηφογυρνοῦν μέσ' τὴν ἀπόμακρη ξενοισιὰ τῶν ἄλλων σαλονιῶν.

Ὅσο γιὰ τοῦτες—δῶ τὶς κάμαρες, μυρμηγκιάζαν ἀπὸ κόσμος, καὶ ἡ καρδιά τῆς ζωῆς χτυποῦσε μὲ θέρημ ἐκεῖ μέσα. Καὶ ἡ γιορτὴ στρεφ γύρω ζε πάντα, ὅταν ἔξαφνα χτύπησε τέλος τὸ ρολόγι

μεσάνυχτα. Τότες, ὅπως τ' ὄχω εἰπωμένο, ἡ μουσικὴ σταμάτησε· ἡ στροφὴ τῶν χορευτᾶδων ἐκόπηκε στὴ μέση. Ἐγινε παντοῦ, ὅπως πρωτίτερα, μιὰ στενάχωρη ἀκίνησία. Μὰ τὸ κουδούνισμα τοῦ ρολογιοῦ εἶχε αὐτὴ τὴ φορὰ νὰ σημάνη δώδεκα χτυπήματα· ἐπίσης, εἶναι πολὺ ἐνδεχόμενο νὰ γλίστηρησε περισσότερὴ σκέψη μέσα στοὺς διαλογισμοὺς ἐκείνων ποὺ σκέφτονταν ἀνάμεσα σ' αὐτὸ τὸ πλῆθος ποὺ χαροκοποῦσε. Κι' ἴσως γι' αὐτὸ ἐπίσης πολλὰ πρόσωπα ἀπ' αὐτὸ τὸ πλῆθος, προτοῦ ἀκόμα νὰ πνιγοῦν μέσα στὴ σιωπὴ οἱ τελευταῖοι ἀντίλαλοι τοῦ τελευταίου χτύπου, βρῆκαν τὸν καιρὸ ν' ἀντιληφθοῦν τὴν παρουσία μιᾶς μάσκας, ποὺ ὡς τὰ τότες δὲν τὴν εἶχανε προσέξει καθόλου. Κι' ὅταν ἡ εἶδηση γι' αὐτὸν τὸν παρείσαχτο σκορπίστηκε μουρμουριστὰ γύρω, σηκώθηκε μέσ' ἀπ' ὄλο τὸν κόσμος ἓνα βουητό, ἓνα σούσουρο ποὺ ἐσήμαινε ξάφνισμα καὶ ἀποδοκιμασία, — ἔπειτα, στὸ τέλος, τρομάρα, φρίκη κι' ἀηδία.

Μέσα σὲ μιὰ σύναξη φαντασμάτων, τέττα ὅπως τὴν ἐξιστόρησα, ἐχρειαζόταν δίχως ἄλλο μιὰ ἐμφάνιση πολὺ ἐξαιρετικὴ γιὰ νὰ κἀνη τέτοια αἴσθησις. Τὸ ἀποκρηάτικο ξεδιανδράπημα αὐτηνῆς τῆς νύχτας ἦταν, εἶν' ἀλήθεια, σχεδὸν ἀπερίοριστο· μὰ τοῦτο—δῶ τὸ πρόσωπο εἶχε ξεπεράσει στὴν ἀλλοκοτιὰ τὸν Ἡρώδη κι' εἶχε ὑπερβεῖ τὰ ὅρια—τὰ ὡς τόσο ξανοιχτ'—τῆς τάξης ποὺ εἶχ' ἐπιβάλλει ὁ Πρίγκηπας. Ὑπάρχουν μέσ' στὶς καρδιές καὶ τῶν πειὸ ἀξένοιαστων κόρδες ποὺ δὲν εἶναι νὰγγιχτοῦνε χωρὶς νὰ νοιώσουν συγκίνηση. Ἀκόμα καὶ γιὰ τοὺς πειὸ διαστρεμμένους, γι' αὐτοὺς ποὺ ἡ ζωὴ κι' ὁ θάνατος τοὺς εἶναι ἐξίσου ἓνα παιχνίδι, εἶναι μερικὰ πρᾶγματα ποὺ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ παίξῃ μαζί τους. Ὅλος ὁ κόσμος τότε φάνηκε νὰ νοιώθῃ βαθιὰ τὸ ἄσκημο γοῦστο καὶ τὴν ἀπρέπεια ποῦχε τὸ φέρεσιμο κι' ἡ φορεσιὰ τοῦ ξένου. Τὸ πρόσωπο αὐτὸ ἦταν μακρὸν καὶ κοκκαλιάρικο, καὶ τυλιγμένο ἀπὸ πάνου ὡς κάτου μ' ἓνα σάβανο. Ἡ μάσκα ποὺ ἐκρυβε τὸ μούτρο παρᾶσταине τόσο καλὰ τὴ φυσιογνωμία πῶχει ἓνα κουφάριο ξυλιασμένο, ὥστε ἡ ἐξέταση ἡ πειὸ ἀναλυτικὴ δύσκολα θάβρισκε πὼς ἦταν ψεύτικη. Κι' ὅμω, ὅλοι αὐτοὶ οἱ χαρούμενοι τρελλοὶ θὰ μπορούσαν ἴσως νὰ ὑποφέρουν, ἂν ὄχι νὰ παραδεχτοῦν, αὐτὸ τὸ ἄσκημο χωρατό. Μὰ ἡ μάσκα ἔφταξε νὰ διαλέξῃ τὸν τύπο τοῦ **Κόκκινου Θανάτου**. Τὸ ροῦχο του ἦταν πασαλειμμένο μ' αἵματα, — καὶ τὸ πλατύ του μέτωπο, καθὼς κι' ὅτι τὰ μέρη τῆς φάτσας του, ἦταν πασπαλισμένο μὲ τὸ φοβερὸ ἄλικο.

Ὅταν τὰ μάτια τοῦ πρίγκηπα Πρὸσπερου ἔ-

πесαν πάνω στὴ μορφὴ αὐτουνοῦ τοῦ τέρατος, — πού, μ' ἓνα κίνημα ἀργό, ἐπίσημο, ἐμφαντικό, σὰν γιὰ νὰ κἀνὴ καλλίτερα τὸ ρόλο του, περπατοῦσε δὴ κι' ἐκεῖ ἀνάμεσα στοὺς χορευτάδες, — τὸν εἶδαν στὴν ἀρχὴ νὰ σπαράξῃ ἀπὸ ἓνα δυνατὸ σύγκρουο τρόμου ἢ σιχαμάρας· μὰ ὕστερ' ἀπὸ μιὰ στιγμή τὸ μοῦτρο του κατακοκκίνισε ἀπὸ θυμό.

— Ποιὸς εἶν' αὐτός — ρώτησε, μὲ φωνὴ βραχνιασμένη, τοὺς αὐλικούς πού στέκουνταν σιμά του, — ποιὸς εἶν' αὐτός π ὁ τολμᾷ νὰ μᾶς προσβάλλῃ μ' αὐτὴ τὴ βλάστημη εἰρωνεία; Πιᾶστε τονε, καὶ βγάλτε του τὴ μάσκα, — γιὰ νὰ ξέρουμε ποιὸν θᾶχουμε νὰ κρεμάσουμε στὰ μιντένια, τὰ χαράματα!

Ὁ πρίγκηπας Πρόσπερος στεκόταν μέσ' στὴν κάμαρα τὴν ἀνατολική, ἢ τὴ μαβιά τὴν κάμαρα, ὅταν ἐπρόφερε αὐτὰ τὰ λόγια. Ἀντηχῆσανε δυνατὰ καὶ καθαρὰ μέσ' στὰ ἑφτά σαλόνια, — γιὰ τὶ ὁ πρίγκηπας ἦταν ἀνθρωπος δεσποτικός καὶ δυνατός, κι' ἡ μουσικὴ ἐσώπασε σὲ μιὰ κίνηση τοῦ χεριοῦ του.

Ὁ πρίγκηπας στεκόταν μέσ' στὴ μαβιά τὴν κάμαρα μὲ μιὰν ὀμάδα χλωμιασμένους αὐλικούς γύρω του. Στὴν ἀρχή, ὅσο μιλοῦσε, πολλοὶ ἀπ' τὴν ὀμάδα ἔκαναν ἓνα κίνημα μπρὸς κατὰ τὸν παρεῖσαχτο, πού ἦταν μιὰ στιγμή σχεδὸν μέσ' στὰ χέρια τους, καὶ πού τώρα, μὲ μιὰ περπατηξιά λογαριασμένη καὶ μεγαλόπρεπη, ἐσίμωνε ὅσο πῆγαινε τὸν πρίγκηπα. Μὰ ἀπὸ ἓναν ἀπροσδιόριστο φόβο, πού ἢ παλαβάτη ὀποκοιὰ τῆς μάσκας ἔκανε νὰ πάρῃ ὅλος ἐκεῖ—πέρα ὁ κόσμος, δὲ βρέθηκε κανένας νὰ βάλῃ χέρι ἀπάνω του. τόσο πού, μὴ βρίσκοντας κανένα μπόδιο, πέρασε δυὸ βήματα κοντὰ ἀπ' τὸν πρίγκηπα· κι' ἐκεῖ πού ἢ ἀπέραντη συνάθροιση, σὰν μ' ἓνα μόνο κίνημα, τραβιόταν ἀπὸ τὴ μέση τῆς σάλλας πρὸς τοὺς τοίχους, ξακλούθησε τὸ δρόμο τῆς ἀνεμπόδιστα μὲ τὴν ἴδια ἐπίσημη καὶ μετρημένη περπατηξιά, πού τὴν εἶχε χαρακτηρίσει ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, ἀπὸ τὴν κάμαρα τὴ μαβιά στὴν κάμαρα τὴν πορφυρῆ, — ἀπὸ τὴν κάμαρα τὴν πορφυρῆ στὴν κάμαρα τὴν πράσινη, — ἀπὸ τὴν πράσινη στὴν πορτοκαλιά, — ἀπὸ τούτη—δὴ στὴν ἄσπρη,

— Ἀπὸ τὴ γαλλ. μετάφραση τοῦ Ch. Baudelaire.—

— κι' ἀπὸ κείνη στὴ μενεξελιά, προτοῦ νὰ κινηθῆ κανεῖς ἀποφασιστικὰ γιὰ νὰ τὴν σταματήσῃ.

Τότες ὅμως πειρᾷ, ὁ πρίγκηπας Πρόσπερος, ἀναμμένος ἀπ' τὸ κακό του κι' ἀπὸ τὴ ντροπὴ γιὰ τὴ δειλία πού τὸν ἔλιασε μιὰ σιγή, χύθηκε μέσ' ἀπ' τὴν ἑξὴ κάμαρες πάνω στὴ μάσκα, ὅπου δὲν τὸν ἀκλούθησε κανένας· γιὰ τὴ μιὰ θανάση τρομάρα εἶχε κυριέψει ὅλο τὸν κόσμο. Ἐσοῦσε ἓνα σιλέτο ξεγυμνωμένο κι' εἶχε ζυγώσει, καθὼς ὤρμησε, σὲ μιὰν ἀπόσταση τρία ἢ τέσσερα πόδια ἀπὸ τὸ φάντασμα πού ἔφευγε μπρὸς, ὅταν ἔξαφνα ἐκεῖνο, σὰν ἔφταξε στὴν ἄκρη τῆς βελουδένιας κάμαρας, γύρισε μιὰ πίσω καὶ στάθηκε μπροστὰ σ' αὐτὸν πού τὸ κυνηγοῦσε. Μιὰ τσιρίδα ἀκούστηκε, — καὶ τὸ μαχαῖρι κύλισε μ' ἓνα ἀστραποβόλημα πάνου στὸ πένθιμο χαλί, ὅπου ὕστερα ἀπὸ μιὰ στιγμή ὁ πρίγκηπας Πρόσπερος ἔπεφτε νεκρός.

Τότες, μὲ τὸ παράφορο θάρρος πού δίνει ἢ ἀελπισιὰ ἓνα πλῆθος μᾶς ἐς χύθηκε μαζί μέσα στὴ μαύρη κάμαρα· καὶ πιάνοντας τὸν ἄγνωστο πού σιτεῖ ὅταν, σὰν ἓνα μεγάλο ἄγαλμα, ἴσιος κι' ἀκίνητος μέσ' στὸν ἴσκιό τοῦ ἑβένινου ρολογιῶ, ἔνοιωσαν νὰ πνίγουνται ἀπὸ ἓνα τρόμο πού ἐξέλεγειται, σὰν εἶδανε τὴν κάτω ἀπὸ τὸ σάβανο κι' ἀπὸ τὴ μάσκα τὴ νεκρική, πού τᾶχαινε ἀδιδάξῃ μὲ τόση λύσσα, δὲν καθόταν καμμιά χροποιαστικὴ μορφὴ.

Κατάλαβαν τότε πὼς εἶχανε μπροστὰ τους τὸν **Κόκκινο Θάνατο**. Εἶχ' ἐρθῆ σὰν κλέφτης νυχιατικός. Κι' ὅλοι οἱ καλεσμένοι ἔπεσαν ἕνας—ἕνας μέσα σὲ τὴν σάλλα τοῦ ὁ γίου, τὴς πλημμυρισμένες ἀπὸ μιὰν αἱματοσιτάλαχτη δροσιᾶ, κι' ὁ καθένας πέθανε στὴ στάση τὴν ἀελπισμένη πού εἶχε πέσει.

Καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἑβένινου ρολογιῶ ἔχάθηκε μαζί μὲ τὴ ζωὴ τοῦ τελευταίου ἀπ' αὐτὰ τὰ χαρσόμενα πλάσματα. Κι' οἱ φλόγες τῶν τριποδιῶν ξεψυχῆσανε. Καὶ τὸ Σκοτάδι, καὶ τὸ Ρήμασμο, κι' ὁ **Κόκκινος Θάνατος** ἔστησαν ἀπὰ σ' ὅλα τὰ πράγματα τὸ βασιλείο τους τὸ ἀπεριόριστο.

Μετ. Σ. Γ. Π.

τε πήρε ὁ λαὸς χαμπάρι τὰ κατορθώματα τῆς κυρᾶς ἀφτηνῆς πὺν μπόρεσε καὶ βρῆκε κι' ἀναποδογύρισε τὶς θεωρίες τῆς Παλιᾶς καὶ τῆς Καινούριας Διαθήκης; Ἡ φαντασία τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸ φαγὶ δὲ μπορεῖ νὰ τὸ χωνέψει, κι' ἀγυρέψεις νὰ τῆς τὸ ταγίσεις. Ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ εἶνε σὰν τὸ χῶμα τοῦ βουνοῦ πὺν δὲ φυτρώνει ὅτι λου'οῦδι πεῖς. Ἡ μπεγκόνια θέλει γλάστρα γιὰ νὰ φυτρωτεῖ καὶ φροντίδα γιὰ νὰ ζήσει. Ποιὸς παλαβὸς ἀνέβηκε γυρέβοντάς την ἀπάνου στὸ βουνό; Τὸ ἴδιο ὅπως ἓνα χωράφι πὺν τὸ πῆρες, τὸ ξεχορτάρισες, τῶκανες ζεβγάρι καὶ πίσω πίσω τῶσπειρες σιτάρι, σάνε φύτρωσε μαζί μὲ τὸ σιτάρι κι' ἔα σωρὸ ἀγροχόρταρα καὶ βουνολούλουδα πὺν εἶχανε πρὶν τὸν τόπο ὀλόβολο καπλαντισμένο, ξαναφανήκανε καὶ τώρα λιγοστὰ καὶ παντοῦ γιὰ τὸ σπόρο δὲν ἐστάθη βολετὸ νὰ ξελαιώσεις· τὸ ἴδιο κι' ὁ σπόρος τῆς θρησκείας πὺν εἶνε σπαρμένος στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ φυτρώνει καὶ ξαναφυτρώνει μαζί μὲ τὴν παλιὰ τὴν ἀνθισσὴ καὶ πρασινάδα τῆς πρωτηνῆς του θρησκείας πὺν καὶ πὺν, παράμερα κι' ἀνάκατα μὲ τὰ σπαρτά. Εἶνε ἀκόμα μισοζώντανη ἢ παλιτὶ μας ἢ θρησκεία μὲ τὶς Ἀνεραγίδες καὶ τὶς Γοργόνες καὶ μὲ τὰ Στοιχιά. Καὶ τὴν Ἀγιά Τριάδα τὴν πολύναμε κι' ἔχουμε χίλιοι Θεοὶ καὶ προσκυνοῦμε· κι' ὁ τρόπος ὁ λατρευτικὸς εἶνε καὶ παραπλαϊνός. Τοῦ; ἔχουμε γύρω μας ὀλοζώντανους ὅπως πρῶτα, τοὺς βλέπουμε — οἱ πιστοὶ — καὶ ὑμνοῦμε τὰ ἔργα θάματα καὶ τὸ φανέρωμά τους τὰγερικὸ. Σὲ ποιά θρησκεία γυρέβει ξετύλιμα ὁ Βρησαγώτης! Ἀπὸ δὲν εἶνε πιστημονικὸ ξετύλιμα; μὴν εἶνε ἀτσιγκάνικο; Ἐντεψὶς τακιμί! νὰ τὸ ποῦμε ἀλὰ τούρκα.

Φτάνει τόσα πὺν σοῦ εἶπα· ἂν εἶνε νὰ πιάσω ὅσα δολώματα μᾶς ἔριξες πίσω πίσω μὲ τὸ χορὸ σου καὶ γιὰ τὸ τραγοῦδι σου, ζουγραφικὲς καὶ μουσικὲς, πρέπει νᾶναι ὁ οὐρανὸς χαρτὶ κι' ἡ θάλασσα μελάνι νὰ γράφτω καὶ νὰ γράφτω χρόνια καὶ καιροὶ κι' ἀμέτρητα ζαμάνια. Κι' ἀπὸ τὰ πὺν εἶπα εἶνε πολλὰ· δὲ βλέπω πὺν μ' ἔριξε ἢ μοῖρα μου νὰ γυρίζω στὰ βουνά...

Λοιπόν, εἶπαμε πολλὰ καὶ σώνει, ἄς λαλήσει κι' ἄλλο ἀϊδόνι.

Προσοτσάνη, Τρυγητῆς 1919.

Γεῖά σου, χαρὰ σου, φίλε μου καλέ μου Ψάλτη
ὁ Θεῖελπης ὁ Λεφκίας

Τ Α Ν Ι Α Τ Α

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ—ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΕΣ :

Χρονιατικὴ δρχ. 10 Ἐξάμηνη δρχ. 6

Κάθε ἀπόδειξη πληρωμῆς πρέπει νᾶναι ὑπογραμμένη ἀπ' τοὺς κ. ΒΥΡ. ΣΕΡΕΣΛΗ καὶ κ. ΠΑΡΑΔΕΛΛΗ.

— Τὴν ἀντιπροσωπεῖα τοῦ περιοδικοῦ ἀνάλαβεν ὁ κ. Κλ. Μαριγλῆς καὶ παρακαλοῦμε τοὺς κ. συντρομητῆς μας νὰ πληρώνουν σὲ κείνον τὴ συντρομὴ τους.

— Τὰ χειρόγραφα δὲν ξαναγυρίζονται.

— Ἡ σύστασή μας:

Περιοδικὸ « Ν Ι Α Τ Α »

Μυτιλήνη

Ε Π Ι Θ Ε Ω Ρ Η Σ Η

Γεράσιμου Σπαταλαῖ. Καθὼς ἀλλάζουν οἱ ἐποχές. Ἀθήνα 1919

I

Στὸν τόπο μας καὶ στὰ χρόνια μας γίνεται τοῦτο τ' ἀξιοπαρατήρητο: Ἀμέτρητοι εἶνε οἱ νέοι που γράφουνε ποιήματα, πρωτότυπα λυρικά ποιήματα, μὲ τάσεις κι' ἀξιώσεις γιὰ τὴν πιὸ ἀδολή, τὴν πιὸ οὐρανοκατέβατη Τέχνη, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη κείνοι που καταγίνονται μὲ φιλολογικὲς μελέτες πιὸ μετριόφρονες, μὰ που χρειάζονται ἴσως περισσότερη περισυλλογὴ καὶ δουλιὰ, μετριοῦνται στὰ δάχτυλα. Θὰ νόμιζε κανεὶς, ρίχνοντας μιὰ ματιὰ στὸ ἐξωτερικὸ ἀπ' ὅσα τυπώνονται σήμερα στὴν Ἑλλάδα, πως τόσα νοήματα κ' αἰσθήματα λυρικά πλημμυροῦν τοὺς νέους μας που δὲν ἀδιάζουν ν' ἀκούσουν τὰ ρωτήματα που βγαίνουν ἀπὸ τὸ διάβασμα καὶ τὴν παραβολὴ τῶν μεγάλων μας. Τόσα ρωτήματα που πᾶ νὰ ξεχαστοῦν μαζί τους χωρὶς ν' ἀξιοῦσιν μήτε μιὰν ἀπόκριση, μηδ' ἓνα συγκαταβατικὸ κύτταγμα. Κι' ἂν πιστέβει κανεὶς πως ἡ ποίηση ἀθεῖ καὶ δένει στὸν τόπο μας μπορεῖ νὰ τῆς κάνει χαλάλι ἀπὸ τὴν ἔλλειψη. Ὅταν τύχει ὅμως κανεὶς νᾶχει τὴ γνώμη πῶς γιὰ τὰ ποιήματα τῶν νέων μας τὸ μόνο που μπορεῖ νὰ συμπεράνει ἀπ' ἀπὸ τὴν κατάστασιν εἶνε πως μᾶς λείπει ἢ ἐπίμονη φιλοπονία καὶ τὸ φιλοπερίεργο καὶ σίγουρο κριτικὸ πνέμα, ὅπου, ἐνωμένα μὲ τὴ δημιουργικότητα, εἶνε δὰ ἴσα ἴσα ἐκεῖνα τὰ προσόντα που χρειάζονται γιὰ νὰ γίνῃ καὶ κάθε ἀξιόλογο καλλιτέχνημα. Νὰ τί μᾶς κάνει καὶ πιάνουμε στὰ χέρια μας μὲ ξεχωριστὴ συμπάθεια κάθε γραμμένο πῶχει τῶνομα τοῦ κ. Σπαταλαῖ· γιὰ τὸ εἶνε ἀπὸ κείνους τοὺς λίγους ποιητὰς που γράφουνε καὶ σοβαρότερα πράγματα ἀπὸ τοὺς στίχους τοὺς νεομαλλιαριστικούς καὶ εἶνε ὁ μόνος, τόσο που ξέρουμε, που δουλέβει γύρω στὸ Σολωμό· τὸ Σολωμό, που θᾶπρεπε κάθε νέος μας που θέλει νὰ καταγίνῃ κᾶπως μὲ τὰ σωστά του στὴν ποίηση νὰ τὸν μελετήσῃ κατάβαθα. Πῶς θὰν ἤθελα νᾶμοινα φιλολογικὸς διχτάτωρας στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ βγάλω τούτη τὴ διαταγὴ: «Κανένας νέος δὲ μπορεῖ νὰ ρχίσει γὰ δημοσιέβει ποιήματα ἂ δὲν

κάνη πρώτα μιὰ μελέτη πρωτότυπη ἀπάνω σὲ ζήτημα Σολωμικό.» Τὸ κέρδος θάτανε διπλό: Ἀπὸ τῆ μιὰ τὸ φῶς που θὰ χυνότανε στὸ Σολωμό, ἄς ποῦμε πως θάτανε καὶ πολὺ λίγο, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη στὰ σίγουρα μεγάλη διαφορά θὰ παρουσιαζότανε ἀμέσως στὴν ποιητικὴ παραγωγή ἀντίστροφα ἀνάλογη στο ποσὸ μὲ τὸ ποιοὶ ἀπὸ τὴν τωρινή, πάντα πολὺ ὠφέλιμη στὴν ὑγεία τῆς Τέχνης.

Μὰ βλέπω μὲ πῆρε ὁ κατήφορος. Ἄλλη φορὰ τὰ λέμε ὅλα.

II

Τὸ «Καθὼς ἀλλάζουν οἱ ἐποχὲς» εἶνε ἓνας μικρὸς τόμος ἀπὸ 50 τραγούδια, τρία τέσσερα τετράστιχα τὸ καθένα καὶ μ' ἓνα ἄτεχνο σκίτσο, πορτραῖτο τοῦ ποιητῆ, στὴν ἀρχή.

Ἐφκολλη δουλιὰ ν' ἀρπάξεις μὲ μιὰ ματιὰ διὸ τρεῖς λεπτομέρειες ἀπ' ἓνα ἔργο καὶ νὰ κάνης ἓνα κριτικὸ σημεῖωμα· μὰ νομίσαμε χρέος μας νὰ ποῦμε κάτι γενικὸ, ἀφοῦ ἀνάγκη νάμαστε σύντομοι. Νὰ μιλήσεις ὅμως γενικὰ μὰ καὶ νὰ πεις σωστὰ πράματα· ἀφτὸς εἶνε ὁ σκοπός.

Διάβασα λοιπὸν προσεχτικὰ κάμποσες φορὲς τὰ ποιήματα τοῦτα καὶ ὅμως βρέθηκα σὲ μεγάλη ἀπορία σὰν εἶπα πιά νὰ διατυπώσω μὲ τὰ λόγια, καθαρὰ, ὅπως ἀγαπῶ νὰ τὸ κάνω πάντα, τὴ γενικὴν ἐντύπωση — μιὰν ἀπροσδιόριστη στεναχώρια — που μ' ἀφῆκε τὸ διάβασμα ἀφτό. Ἀντὶς κάτι γενικὸ ξεπετούσανε μπρὸς τὰ μάτια τοῦ νοῦ μου ὅλο λεπτομέρειες. Κ' εἶται ἄλλο δὲ μούμενε παρὰ νὰ πῶ τίς ἐντύπώσεις μου με τὴ σειρά που μούρθανε διαβάζοντας, κι ἂν πῶ καὶ τίποτ' ἀδιαφόρητο συμπαθαῖτε με.

Ὁ κ. Σπαταλᾶς γράφει τὴ δημοτικὴ μὲ σύστημα, δηλαδὴ μὲ πίστη. Προσέχει τὸ τυπικὸ καὶ ὅσο μπορεῖ καὶ τὴ φθογγολογία. Στὸ λεξιλόγιό του εἶνε πιὸ λέφτερος ἀφτοῦ κουμαντάρουν καὶ τὰ νοήματά του που δὲν εἶνε δημοτικά, κάθε ἄλλο· ἀφηρημένα καὶ φιλοσοφικά. Ἐχει λοιπὸν τὸ θάρρος ὁ κ. Σπαταλᾶς νὰ πέρνει ὄρους που τοὺς συνηθίσαμε ὡς τώρα στὴν καθαρέβουσα, νὰ τοὺς ντύνει μὲ τὸ τυπικὸ, πολλές φορὲς καὶ μὲ τὴ φθογγολογία τῆς δημοτικῆς καὶ νὰ μᾶς τοὺς παρουσιάζει σε ποιήματα. Καταλαβαίνετε τί μεγάλη δούλεψη κάνει τῆς δημοτικῆς ἅμα πετυχαίνει, μὰ καταλαβαίνετε βέβαια καὶ πόσο δύσκολα μπορεῖ νὰ πετύχει ἀφτό τὸ σύστημα· λέξεις σὰν τὸ «**ἄφταρτη**» μᾶς φαίνονται καὶ σὲ μᾶς ἀκόμα σὰν ἀπαισιὰ. Ἀφίνω πιά που νομίζουμε πως πρὶν ἀποφασίσαι κανεὶς νὰ βάλει χέρι στὸ πρόχειρο ὑλικὸ τῆς καθαρέβουσας πρέπει πρῶτα νὰ μπορεῖ νὰ πάρει ὄρκο πως ἡ δημοτικὴ δὲν ἔχει τ' ἀντίστοιχο.

Ἄν βγάλεις ἓνα κομάτι γραμμένο σ' ἐντεκασύλλαβο, στίχος στὸ βιβλίό τοῦτο εἶνε ὁ δεκαπεντασύλλαβος — ἡ μορφή κ' ἐδῶ, βλέπετε, ρωμείκη — τσακισμένος πολλές φορὲς μὲ τὸν ἑπτασύλλαβο. Ἐδῶ δὲ βαστοῦμε νὰ μὴν παρατηρήσουμε τὸ πλῆθος ἀπὸ τίς συνίζηρες που εἶνε φορτωμένοι οἱ στίχοι τοῦ κ. Σπαταλᾶ. Μᾶς φαίνεται πως κ' οἱ πιὸ ἐρωτημένοι μὲ τίς γλυκάδες τῆς θὰ παρεδεχτοῦν πως ἡ ὑπερβολὴ ἀντὶς νὰ σὲ κάνη νὰ τὴν ἀγαπήσεις μπορεῖ νὰ σὲ κάνη νὰ τὴν συχαίσεις. Ὁ σολωμίστας ἄς κυττάξῃ τὸ Σολωμό ὅπου στὸ τελευταῖο σχεδιάσμα τῶν «Ἐλεύθερων πολιορκημένων», στοὺς πιὸ νόμορφους στίχους πῶγραψε, πῆς πως πέταξε ὀλότελα τὴ συνίζηση. Ποτὲς δὲ θὰ

μπορέσοιμε νὰ καταλάβουμε τὰ θέλητρα τουτηνῆς ἐδῶ:

«... κ' οἱ Ἄοι Δεία ἔχουν σκιρτίτε»

Φτάνουνε τόσα γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ τῶν τραγουδιῶν.

Ἄμα πρωταρχίνοια νὰ διαβάξω τὸν τόμο εἶπα πως τὰ ποιήματα ἀφτὰ καθὼς που ἔχουν νὰ κάνουν ὅλο μὲ ἀφηρημένα νοήματα εἶνε κάπως δυσκολοχώνεφτα. Ἄς δοῦμε. Στὸ πρῶτο, τὸ προοίμιο, θέλει τὸ τραγούδι του πολύχορδο κ' αἰώνιο· στὸ δέφτερο (Νο 1) ὕμνει τὸ στίχο του, που εἶπε, λέει, εἶπε... καὶ τί δὲν εἶπε· στὸ τρίτο (2) ἀποτείνεται στὴν ἀμμουδιά καὶ πάει γυρέβοντάς τῆς τίς ἀνάμνησές του, σὰν που πήγαινε μικρὸς γιὰ κοχύλια· στὸ τέταρτο (3) ἀποτείνεται στὸ σπόρο που ἐσάπισε χωρὶς νὰ βλαστήσει καὶ βλέπει μέσα του κόσμους καὶ κόσμους ἀσωμάτωτους ρημάδια κλπ. κλπ. Παράξενο πρᾶμα! τὰ θέματα ἀφτὰ ὅσο θεωρητικὰ καὶ νᾶνε, εἶνε ἀπλὰ ἂν τὸ καλοξετάσεις, πράματα που τὰ χωρεῖ τὸ μιὰλὸ τᾶθρώπου ἔφκολα καὶ ὅμως ὅταν διαβάξεις παρακολουθεῖς δύσκολα τί λέγει· γιὰ ὅλες ἀφτὲς τίς αἰτίες καὶ γιὰ ἄλλες, ὄχι τραγικώτερες, βρίσκει ἀφορμὴ ὁ ποιητῆς, νὰ δέφνεται νὰ σπαράζει, ν' ἀπλώνεται χάος μέσα του, ὕστερα τὸ χάος γ' ἀνάβει καὶ πολλὰ ἄλλα τέτοια τρομερὰ πράματα που σὲ ταραξοῦν ἀντὶς νὰ σοῦ δίνουν καλλιτεχνικὴ συγκίνηση. Νὰ πῶς ἀρχινὰ τὸ 3:

«Ἄγωνα σπόρε, σὲ βοερά ποτάμια, σὲ πελάη
που ἀδιάκοπα ἀφρὶσκέποντι, μὲ γόους καὶ βογγητά,
σὲ βράχους σιδερέψυχους τὸν ἀνθρώπο Μίη,
πόσες φορὲς σ' ἀνίκρυσκ κ' ἐσπάραξκ σφιχτά!»

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅλος ἐκεῖνος ὁ φόρτος ἀπὸ φασαριόζικα ἐπίθετα — τὰ **βοερά**, τὰ **που ἀφροσκέπονται μὲ γόου**, καὶ **βογγητά**, τὰ **σιδερόψυχα** — μᾶς ἀνησυχεῖ δυσάρεστα καὶ κεῖνο τὸ **ἐσπάραξκ σφιχτά**, μᾶς σφίγγει τὴν καρδιά. Ἐξέρουμε πως ἡ γλώσσα μας πιότερο ὅσο κάθε ἄλλη, ἴσως κι ἀμ' τὴ γερμανικὴ, ἔχει τὴν ἐφκολία καὶ τὸ δικαίωμα νὰ κάνει σύνθετα· ξέρουμε πόσο ἀσύστατο εἶνε τὸ ψεγάδι που μᾶς βρίσκουν οἱ καθαρεβουσιᾶνοι πως φτιάνουμε δικές μας λέξεις γιὰτὶ ἐνώνουμε πρῶτη φορὰ — καὶ ποιὸς τὸ ξέρει ἂν εἶνε πρῶτη; — δυὸ λόγια ἀπλὰ καὶ ρωμέκα· μὰ χρειάζεται γοῦστο καὶ γλωσσικὸ αἴσθημα καὶ μέτρο, προπάντων μέτρο· κι ἐδῶ ἡ κατάχρηση τοῦ κ. Σπ. δὲν εἶνε γιὰ καλό· ὅσο κι ἂν μᾶς ἀρέζει ἡ «ροδογάλανη μοσκοβολιά» τὰ **φλουνηζόστρακα** καὶ τὰ **δοστρακόσπιτα** δὲ μᾶς ἱκανοποιοῦν. Παρακάτω ἔρχονται ποιήματα, μὲ θέμα ἀκόμα πιὸ ἀπλό, φυσικὲς περιγραφὲς ἀπο τὴν Κέρκυρα, ὅπου ὁ ποιητῆς ἀπο κύριο πρόσωπο ποῦτανε **στᾶλλα**, πρόσωπο μὲ δράση, γίνεται πιότερο θεατῆς κι ὅμως κ' ἐκεῖ ἡ ἴδια ἀνησυχία σὲ βαστᾶ ἅμα διαβάξεις· ἡ φράση του εἶνε πάντα βαροφορτωμένη.

Θὰ σᾶς πῶ τί παθαίνω μπρὸς τὰ περισσότερα ἔργα, προπάντων τὰ ποιήματα, τῆς τελεφταίας ἐποχῆς στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία, — συμπαθῆστε μου τὸν ὄρο: — τὰ ἔργα τὰ **νεομαλλιαριστικά**. Μοῦ φαίνεται πως ὁ κάθε λόγος τους ἔχει ξεχωριστὴ ἀτομικότητα καὶ νιάζεται πολὺ παραπάνω γιὰ τὸν ἑαφτό του παρὰ γιὰ κεῖνο πῶχει νὰ πῆ· ἀντὶς νὰ βοηθᾶ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον ἀθόρυβα, νομίζεις πως σκουντιῶνται ποιὸς θὰ πρωτοπεταχτεῖ μπρσστά σου· κάτι φωνακλάδες, καβγατζήδες ἄθρόωποι, κακομαθημένοι· τίποτα ζεῖμπέκια μὲ

σαρίκες, με κόκκινες ζωνάρες, με μαχαίρες ἀθεώρατες, που στρίβουνε ἀπειλητικά τις μουστάκες τους. Πές ποτές μας δὲ μπορέσαμε νὰ δοῦμε τὴ σκέψη, τὴν ιδέα νὰ σωματωθεῖ πλαστικά καὶ νὰ πορπατήξει μπροστά μας ἐλέφτερα. Ἐδῶ στὰ τραγούδια τοῦ κ. Σπαταλά χρειάστηκε νὰ τὴ σκαλίζουμε κρυμμένη πίσω ἀπὸ τὰ λόγια καὶ νὰ τὴ βγάζουμε στο φανερό με τὸ τσιγγέλι. Ποτές δὲν κατορθώσαμε νὰ ποῦμε μπρὸς σ' ἀφτά τὰ τραγούδια: «Νά! τοῦτο δὲ μπορούσε νὰ εἰπωθεῖ κι ἄλλοιῶς, δὲ μπορούσε νὰ εἰπωθεῖ καλλιτε-ρα». Ἐντύπωση που πρέπει νὰ τὴ δίνει κάθε ἀληθι-νὸ καλλιτέχνημα. Θὰ βάλω για παράδειγμα ἓνα ἀπλό μικρὸ κουματάκι, το πιὸ νόμορφο τῆς συλλογῆς κατὰ τὴν ιδέα μας, κείνο που λιγότερο ἀπ' ὅλα τὰλλα ἔχει τα ψεγάδια που σὰς εἶπα:

39.

«Τὸ ντέρι, τὸ ἀσημόντερο, τὸ ἀγέρι κρούει στὴν λεῦ·α
κι' ὁ τόπος ξεφρντῶνει,
ἐνῶ στὴ ράχη τοῦ βουνοῦ ψηλώνουνε τὰ πεῦκα,
σὰ ν'ἀθελαν τὴν πυρκαγιὰ νὰ φύγουν που τὰ ζῶνει.

Τίς ρεμκτιές τὸ σούρουπο με καταχνιά σκεπάζει,
καὶ ντύνει ἓνα χλωμόφεγγο τοὺς κάμπους, που σιγὰ
ὄλο θολῶνει, ὅταν ψηλά λές κ' ἔ·α νέρι ἀρπάζει
ἔτο τὸ φῶ, που ὀλίκερο σπιθεδολάει φωτιά.»

Τὸ προτιμῶ τοῦτο ἀπὸ τὰλλα, γιατί δὲν ἔχει, του-λάχιστον στα φανερά κανένα νόημα ἀφηρημένο καμιά σκέψη ὅπο τις λυρικές μέσα του, παρὰ εἶνε μιὰ ν ἀ-πλή περιγραφή. Καὶ μ' ὄλον τοῦτο μπορείτε να πεῖτε πως ἡ οὐσία με τὴ μορφή εἶνε ἓνα;

Κι ἄθελα πάλε πάει ὁ νοῦς μας στο Σολωμὸ που ὄσο προχωροῦσε καὶ μᾶς ἔλεγε πιὸ βαθειὰ καὶ πιὸ ἀψηλονόητα πράματα τόσο ἡ μορφή στοὺς στίχους του γινότανε πιὸ ἀπλή, τόσο περισσότερο πλησίαζε στα δημοτικὰ τραγούδια ἀκόμα καὶ στὴν τεχντρο-πία. Τοῦτο δὲν εἶνε τίποτα τυχαῖο, πολὺ λιγότερο εἶνε κάτι που θᾶξιζε να τοῦ ψεγαδιάση κανείς, σαν που φαίνεται πως θέλει να κάνει ὁ Καλοσογούρος: 1) εἶνε το φωνεινὸ κριτικὸ πνέμα του καὶ ἡ ἀφθόρμητη καὶ ἀ-λάθερτη καλαισθησία του. Κι ἂν δὲν ξέραμε πως ὁ κ. Σπαταλάς ἐργάζεται με τὸ Σολωμὸ θα τοῦ συσταίνα-με να τον μελετήσει.

Ἐτσι βγαίνουμε λαθεμένοι στο συμπέρασμα που ἐφτάξαμε στο πρῶτο μέρος ἀπὸ τοῦτο το πρόχειρο σημεῖωμα: Πως δὲν ἔχει ἄλλο καλλίτερο γιαιτρικὸ για τὴν ποίησή μας ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ Σολωμοῦ.

Στὸν κ. Σπ. βλέπουμε τὴν ἐπίμονη φιλοπονία, μὰ μονάχη τῆς δὲ φελᾶ χωρὶς το κριτικὸ πνέμα καὶ χω-ρὶς τὴ φυσικὴ καλαισθησία, ὅπου ποτές δὲν ἔλειψε ἀπὸ τοὺς ἑφτανησιῶτες, γνώρισμα ἀληθινα ἀριστο-κρατικό. Ἐν ἀφτές οἱ χάρες δὲν ἦταν τόσο δυσέβρετες στα χρόνια μας καὶ ποίηση θᾶχαμε καὶ το ἔργο τοῦ Σολωμοῦ δὲ θᾶμενε ἀκύνταχτο καὶ πιαραπεταμένο.

Ἄ. Νουνάκης

1) «Κριτικαὶ παρατηρήσεις περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ Ἀμλέτου Ἰ. Πελλᾶ». Ἐνα ὑπόμνημα ἐκ τοῦ Πα-νασσαῦ. Ἐν Ἀθήναις 1891. Σελ. 11—12 καὶ σελ. 50 ὑπεσημ.

ΜΕ χαρὰ μας ἐλάβημε τὸ γράμμα, που εἶχε τὴ φιλικὴ ἔννοια νὰ μᾶς στείλει ὁ κ. Θ. Λεφκιάς καὶ τὸ δημοσιεύουμε σήμερα ἀνεπιφύλαχτα. Οἱ ἐκδότες τοῦ περιοδικοῦ τούτου ξέρουνε πολὺ καλά ποιά εἶναι ἡ ἀξία τῆς προσπάθειας τους καὶ εἶναι σὲ θέση νὰ κρίνουνε τὴν ποιότητα τῆς ἐργασίας που πικρυσίχσαν ὡς τὰ ἴδια. Τὰ «Νιάτα» ἐβγήκαν ἀπὸ ἓνα ἀλλὸ ἐνθουσιασμὸ—ὄσο ματαιόδοξο; κι' ἂν λογαριαστεῖ,—κι' ἐφιλοδόξησαν νὰ περικλείσουν στίς σελίδες τους τὰ πνευματικὰ φανερώματα τοῦ τόπου μας.

Ἡ ἀπερ'φραση καὶ ἄπως ἰδιότυπη κριτικὴ σκέψη τοῦ κ. Λεφκιάς ἄς μὴν ξενίσει κανέναν ἀπὸ τοὺς ἀ-γχαρητ ὡς συνεργάτες κι' ἀναγνώστες μας. Στὸν κό-σμο τῶν γραμμάτων δὲν μπορεῖ νὰ ἐννοηθεῖ ζῶη καὶ πρόοδος δίχω; ἰδεολογικὴ; διαφωνίαι, που δὲν πρέπει ποτές νὰ παίρνουνται ὡς προσωπικὴς ἀντιθέσεις.

Γι' αὐτὸ θὰ χαίρομαστε νὰ βλέπαμε μιὰ κίνηση καὶ μιὰ συζήτηση ἰδεολογικὴ πάνω στὰ λογῆς πνευ-ματικὰ ζητήματα, που ἐδημιουργήθηκαν τὰ τελευταῖα χρόνια μέσα στο ἔθνος μας γενικά καὶ ἰδιαίτερα πά-νω στο νησ. μας, καὶ θὰ δημοσιεύαμε πρόθυμα κάθε γνώμη σ' ἐκρή καὶ ἀπροκατάλητη. Το γράμμα τοῦ κ. Λεφκιάς ἀπὸ τὴν ἔτοψη αὐτὴ ἀποτελεῖ μιὰν ἀφετηρία.

ΤΑ «Νιάτα» εὐχαριστοῦνε πάρα πολὺ τὸ «Νουμὰ» (Ἀθήνα) καὶ τὴν «Ἰδέα» (Μυτιλήνη) για τὰ καλά λόγια που ἔγραψαν για τὴν ἔκδοσή τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΟΥΛΕΣ

— Στὸ ποίημα τῆς Μαρίας Κλωνάρη τὸ «Πανί» που δημοσιέψαμε στο περασμένο φυλ-λάδιο ὁ πρῶτος στίχος νὰ διαβαστεῖ ἔτσι: Ὁργιὰ ἢ κλωστή χρυσοπλουμᾶτο φάδι. κλπ.

— Στὸ σονέτο τοῦ Heredia Τρέμπια, στὸν πρῶ-το στίχο ἀντὶ ἀσπραγολιάζει: Ἀσπρογαλιάζει. Μᾶς ξέφυγαν ἀκόμα μερικὰ λάθια, τὰ περισσό-τερα ὀρθογραφικά, καὶ παρακαλοῦμε τοὺς ἀνα-γνώστες μας νὰ τὰ διορθώσουν μοναχοί τους.

— Οἱ ἀριθμοὶ 7 καὶ 8 τοῦ περιοδικοῦ μας ἔχουν ὀλότελα ἐξαντληθεῖ. Τὸ 6ο φυλλάδιο ἀ-νατυπώθηκε κι' ὄσοι δὲν τῶχουν ἄς τὸ ζητή-σουν ἀπ' τὰ γραφεῖα μας.

— «Τὰ Νιάτα» πουλιοῦνται στὰ καπνοπω-λεῖα τῶν κ. κ. Ἄδ. Κράλλη καὶ Κ. Ραζέλου, πάνω στὴν Προκυμαία, δίπλα στο «Πάνθεο» καὶ Π. Ταχτατζῆ στὴν ἀποβάθρα 60 λεφτὰ τὸ φυλλάδιο.

Βιβλία καὶ Περιοδικὰ

(Τὸ περιοδικὸ μας ἀναγγέλει κάθε ἔκδοσι ἀμα τοῦ σταλεῖ ἓνα ἀντίτυπο ὅταν τοῦ στα-λοῦν δυὸ τὴν κριτικᾶρει. Ἐπίσης κάνει ἀλλαξὰ καὶ μ' ἄλλα περιοδικὰ.)

Γεράσιμου Σπαταλά. «Καθὼς ἀλλάζουν εἰ ἐποχές». Ἀθήνα. Δοχ. 2.50.

Βωμός. Περιοδικὸ δεκαπενθήμερο. Λογοτε-χνία—Ἐπιστήμη τῶν Γραμμάτων. Ἀθήνα.

Πινακοθήμη. Καλλιτεχνικὸ περιοδικό. Ἀ-θήνα.

Ἐλευθερία. Πολιτικὴ ἑφημερίς. Λευκωσία Κύπρου.

ΕΜΠΟΡΟΙ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΙ

ΜΗΝ ΑΜΕΛΗΣΕΤΕ ΝΑ ΓΡΑΦΗΤΕ

ΣΤΟΝ "ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΔΗΓΟ,"

ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΕΙ Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ "ΓΕΟ.,"

ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΣ Για κάθε Έμπορο, Βιομήχανο, Έργοστασιάρχη, Παραγωγό, γιατί, ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΩΡΙΣΜΕΝΟΣ Νά συστήσει στους ξένους τὸ Ἑλληνικὸ Ἐμπόριο, τὴν Ἑλληνικὴ Βιομηχανία, τὴν Ἑλληνικὴ Παραγωγή.

ΜΗΝ ΑΦΙΣΕΤΕ νὰ περάσει ἡ εὐκαιρία αὐτή, ἀφοῦ μάλιστα ἡ Ἑταιρεία "ΓΕΟ., για τὶς ρεκλάμες ποὺ θὰ περάσει στὸν "ΟΔΗΓΟ., δὲν παίρνει για προπληρωμὴ οὔτε μιὰ πεντάρα.

ΑΠΟΤΑΘΗΤΕ :

ΤΑΚΗΝ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΝ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ "ΜΕΓ. ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ.,

ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΣΕ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ

ΣΤΗ «ΣΑΠΦΩ»

ἡ Βιενέζικη ὀπερέττα **"ΓΥΡΩ ΣΤΟΝ ΕΡΩΤΑ,"**